БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР.

42-йил чиқиши № 159 (11.605) | 9 июль, шанба, 1960 йил. | Баҳоси 20 тийин.

ЯНГИ БАЛЛИСТИК РАКЕТА

ТАСС ахбороти

Космик учишлар учун мўлжалланган кўп босқичли катта янги баллистик ракета 1960 йил 7 июлда иккинчи марта муваффақиятли учирилди.

Ракета тайинлаб қўйилган вақтнинг худди ўзида учирилди. Ракета олдиндан белгилаб қўйилган траектория бўйлаб аниқ учирилди.

Совет флотининг ўлчов воситалари билан ускуналанган махсус кемалари ўтказган ўлчашлар натижасида олинган маълумотларга қараганда, ракета охирги босқичининг макети бориб тушиш учун белгиланган нуқтанинг бевосита олдидаги сув юзасига бориб етган.

Ракета босқичи ўн уч минг километр чамаси узоқликдаги масофага туширилди.

Кўп босқичли жуда катта учирувчи ракетанинг янги варианти шу йил 5 ва 7 июлда муваффақиятли учирилганлиги натижасида ракетанинг шу вариантини синовдан ўтказиш учун мўлжалланган программа тўла равишда бажарилди.

Бу учиришлар натижасида космик фазони янада ўзлаштирмоқ учун мўлжалланган учирувчи ракетани такомиллаштиришга доир зарур маълумотларнинг ҳаммаси қўлга киритилди.

Ракеталарнинг ҳар иккала учирилиши яхши натижалар берганлиги сабабли ракетанинг бу вариантини синашни давом эттиришга эҳтиёж қолмади. ТАСС ўзига берилган ваколатга асосланиб шуни билдирадики, ТАСС нинг 1960 йил 29 июндаги ахборотида кўрсатилган координатлар билан чекланган район кемаларнинг юриши ва самолётларнинг учиши учун шу йил 8 июлдан бошлаб, муддатидан олдин, бўшатиб қўйилди.

ТИНЧЛИК ВА ДЎСТЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАЙДИГАН САФАР

Клагенфурт шаҳрида Каринтия ҳукуматининг бошлиғи ҳузурида 1960 йил 6 июлда бўлган зиёфатда Н. С. ХРУШЧЕВ нутқи

Ҳурматли жаноб федерал канцлер!

Ҳурматли жаноб ҳукумат бошлиғи!

Ҳурматли жаноб бургомистр!

Хонимлар ва жаноблар!

Ҳукуматингиз бошлиғи Веденигни жаноб деб айтишга тилим бормади, — ахир у социал-демократ-ку. Лекин уни ўртоқ деб айтсам хафа бўлиши мумкин, жаноб деб айтсанг ҳам хафа бўлиши мумкин, чунки у ҳар ҳолда ишчилар синфининг вакили. Дуруст, мен коммунистман, у — социалист. Бизлар [illegible] бир онанинг — социал-демократик партиянинг болаларимиз.

П. Веденинг: Ўртоқ деб айтаберинг.

Н. С. Хрушчев: Лекин жаноб федерал канцлер [illegible]

Ю. Рааб: Ўртоқ деб бемалол айтаберишингиз мумкин.

Н. С. Хрушчев: Бундан чиқди, ўзим билан федерал канцлер ўртасида ихтилоф топа олмас эканман. [illegible]

[illegible]

рус капиталисти Савва Морозов ҳам бизнинг революцион ҳаракатимизга улуғ рус ёзувчиси Горький орқали баъзан ёрдам бериб турар эди. Биз сизлардан бирор нима олишни хаёлимизга ҳам келтираётганимиз йўқ албатта, сизларнинг ўзларингиз биздан ҳеч нима талаб қилмасангиз бўлди. Сиздан бирор нима олиб бўлармиди, буни мен кўриб турибман, жаноб — геноссе Рааб. **(Шодиёна жонланиш, қарсаклар).**

Ю. Рааб: Мен — кичкина капиталистман.

Н. С. Хрушчев: Сизнинг кичкина капиталистман деган гапингизни эшитганман. Энди сизларга мени Каринтияни ва унинг қадимий пойтахти Клагенфуртни келиб кўришга лутфан таклиф қилганликларингиз учун ташаккур билдиришга ижозат бергайсиз. Бизни баланд тоғда кутиб олиб, Каринтия ери бўйлаб қилган сафаримизда бизга ҳамроҳ бўлиб юрган ҳурматли геноссе Веденигга алоҳида ташаккур билдиришни истар эдим.

Зальцбургдан Каринтияга келаётганимизда Шарқий Альпнинг ва унинг баланд тоғи бўлган Дрюс-Глокнер қор чўққисининг улуғвор манзарасини, тоғ сойлари ва кўлларини, ўрмонлар ва водийларни ҳузур қилиб томоша қилдик. Йўлда биз жуда кўп туристларга дуч келдик, бирталай кемпинглар ва пансионатлар ёнидан ўтиб кетдик. Одамлар саёҳат қилиб юрганларини, дам олаётганликларини, табиатни томоша қилиб завқланаётганликларини кўриб ҳузур қиласан киши. [illegible]

[illegible]

вақтимизда турли касб ва мансабдаги одамлар билан суҳбатлашдик. Шу суҳбатлар вақтида Австриянинг меҳнатсевар халқи бошқа халқлар билан дўст бўлиб тинчликда яшашни истаётганлигига қаноат ҳосил қилдик. Австрияликлар Австрия бетараф мамлакат бўлиб қолганлигидан мамнун эканлар деган хулосага ҳам келдик.

Суҳбатларда баъзан шундай бир кайфият ҳам сезилди. Хрушчев бўлса халқаро ишлар тўғрисида гапираяпти, аммо биз бетараф мамлакатмиз-ку, катта сиёсатга аралашишнинг бизга нима ҳожати бор, деган кайфиятни ҳис қилдик.

Менимча, бу нотўғри фикрдир. Бетарафлик бошқа дунёдан ажратиб турадиган тизма тоғ эмас. Тинчликни таъминлаш учун кураш ҳамма халқларнинг ишидир, агар бу курашда бетараф туриладиган бўлса, ҳамма мамлакатлар учун даҳшатли офатлар келтирадиган янги жаҳон урушининг бошланиб кетишига йўл бериб қўйиш мумкин. Бетараф давлат сифатида Австрия Европа қитъасида тинчликни мустаҳкамламоқ учун бирталай иш қилиши мумкин.

Агар мен, Совет Иттифоқига ва Совет Иттифоқи билан иттифоқчи давлатларга қарши ишлатиш учун мўлжалланган чет эл ҳарбий базалари бирмунча вақтдан бери сизларга қўшни бўлган мамлакатларда жойлаштириб қўйилган деб айтсам, ҳарбий сирни очиб берган бўлмайман. Шу нарсани яхши тушунмаслик мумкин эмаски, Шимолий Италияда бундай базаларнинг мавжудлиги социалистик мамлакатларга қарши шу базалардан фойдаланилган тақдирда, Австриянинг бетарафлигини била туриб бузишни тақозо қилади. Шу муносабат билан мен турмушда учрайдиган бир қоидани айтиб ўтсам ўринли бўлади, деб ўйлайман: Қўшнинг ўт ёқа бошласа, бундан эҳтиёт бўлиб туриш керак ва унга ўт билан ўйнашма, деб яхши маслаҳат беришдан уялмаслик керак. Австриянинг Италия билан муносабатларини бирор даражада ёмонлаштириш нияти бизда асло йўқ. Биз ўзимиз ҳам сизларнинг жанубий қўшниларингиз билан муносабатларни яхшилаш учун курашиб келмоқдамиз, лекин Австрия ўз чегараларига яқин жойларда чет эл ҳарбий базалари жойлаштирилганлигига бефарқ бўлиб қараши мумкин эмас.

Совет давлати ҳарбий базаларни батамом тугатиш учун, ўзга мамлакатларнинг ерларидан қўшинларни олиб чиқиб кетиш учун, батамом ва ёппасига қуролсизланиш учун, ҳамма халқларнинг равнақи учун ва улар ўртасида яхши ҳамкорлик бўлиши учун курашиб келмоқда.

Энг моҳир усталарингиз қўли билан ясалган яхши ов милтиғини менга эсдалик совға қилиб тақдим этганлигингиз учун сиз геноссе Веденигга ташаккур изҳор қилмоқчиман. Лекин бу совға учун ташаккур изҳор қилиш билан бирга бу совғани, унинг аҳамиятини қай тахлитда тушуниш керак экан деб ўйлаб турибман. Ахир, мен Совет ҳукумати номидан ёппасига қуролсизланиш тўғрисидаги, қурол-яроғларни йўқ қилиб ташлаш тўғрисидаги таклифларни тақдим қилганман-ку. Энди бўлса, менинг геноссем Веденинг тўсатдан менга қурол совға қилиб беряпти яъни у мени қуроллантиряпти. **(Шодиёна жонланиш).**

П. Веденинг: Лекин сиз бу милтиқ билан одамларни отмайсизку.

Н. С. Хрушчев. Йўқ, худо сақласин. Мен ҳеч кимни отмоқчи эмасман ва уруш вақтини ҳисобга олмаганда ҳеч кимни отган ҳам эмасман. Ўшанда ҳам отган ўқим бориб теккан-тегмаганлигини билмайман. **(Шодиёна жонланиш).** Ахир, урушда ҳар бир солдат отаберади, лекин отган ўқи мўлжалга теккан-тегмаганлигини ҳамма вақт ҳам била бермайди.

Мени нима ташвишлантиряпти? Бу ерда журналистлар ўтирибди, улар орасида америкалик журналистлар ҳам бор. Улар ҳозирнинг ўзидаёқ, мана, Хрушчев сўзда қуролсизланишни талаб қилиб чиқаётиру, аммо амалда ўзи қуролланяпти, деб ёзиб юборишади. **(Ҳамма кулиб юборади).** Газеталарда Хрушчев қурол олаётганлигини тасвирловчи суратни ҳам кўриб қоласиз. **(Шодиёна жонланиш, кулги).**

Бу ерда Херстнинг мухбирлари жаноб Шапиро ва жаноб Флигерслар ўтирганини кўриб турибман. Рост, Херст унинг хўжайини. У, ҳатто коммунизмни янглишиб қўйиб ҳам ҳеч қачон мақтамайди, мен бунга кафилман. **(Шодиёна жонланиш).**

Лекин сизларга шуни айтишим керакки, жаноблар, худо Херстга қулоқ солмаётганга ўхшайди, Херст бизни қанчалик кўп койиса бизнинг ишимиз шунчалик яхшиланиб кетмоқда. Шу сабабли, Херст бизни кўпроқ койийберсин, биз бўлсак коммунистик қурилишдаги суръатларни тағин ҳам кўпроқ жадаллаштира берамиз.

Сиз, жаноб федерал канцлердан бир нарсани сўрамоқчиман, — мен ўзимнинг бундай гапларим билан сизларнинг бетараф мамлакатлик қоидангизни бузаётганим йўқми, сизларнинг меҳмондўстлигингиздан суиистеъмол қилаётганим йўқми?

Ю. Рааб: Йўқ.

Н. С. Хрушчев: Энди мен геноссе Веденигдан сўрамоқчиман — сенсация вужудга келтирмоқ учун менга қурол совға қилишни сизга ҳеч ким айтгани йўқми? Бу ерда Американинг қўли йўқмикин? **(Шодиёна жонланиш).**

П. Веденинг: Йўқ, биз мустақил мамлакатмиз.

Н. С. Хрушчев: Агар ундай бўлса, мен сизга яна бир марта дўстона самимий ташаккур изҳор қиламан. Бу қурол фақат қушларни отиш учунгина ишлатилади, ўшанда ҳам эви билан ишлатилади. Мен шунчалик ёшга кирганим учун кўп қуш отишим тўғри келмайди, хотиним ҳам қуш билан овора бўлишни хуш кўрмайди.

Шаҳрингизнинг гражданларига ва Каринтиянинг бутун аҳолисига эсономонлик ва муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз.

Пировардида энди, биринчи навбатда, жаноб федерал канцлернинг соғлиғи учун, Каринтия ўлкаси раҳбарларининг соғлиғи учун ҳукумат бошлиғи ва унинг рафиқасининг соғлиғи учун, жаноб бургомистрнинг ва рафиқасининг соғлиғи учун, Ландтаг раисининг ва рафиқасининг соғлиғи учун, бу ерда ҳозир бўлганларнинг ҳаммасининг соғлиғи учун қадаҳ кўтаришга ижозат бергайсиз. Мен бу қадаҳни шунинг учун кўтараман ва сизларнинг ҳам қадаҳ кўтаришларингизни ўтинаман. **(Давомли қарсаклар).**

Грац шаҳрида 1960 йил 6 июлда Штирия ҳукумати бошлиғи ҳузурида бўлган қабул маросимида Н. С. ХРУШЧЕВ нутқи

Ҳурматли жаноб федерал канцлер!

Ҳурматли Штирия ҳукуматининг жаноб бошлиғи!

Ҳурматли жаноб бургомистр!

Хонимлар ва жаноблар!

Австрия бўйлаб қилаётган саёҳатимиз вақтида «Яшил Штирия»нинг пойтахти бўлган сизларнинг гўзал Грац шаҳрини ҳам келиб кўришга муяссар бўлганлигимиз учун жуда хурсандмиз. Агар биз сизларнинг шаҳрингизни келиб кўрмаганимизда эди Австрия тўғрисидаги тасаввуримиз тўлиқ бўлиб чиқмас эди. Австрия экономикасида Штириянинг қандай муҳим роль ўйнаётганлиги маълум. Ўрмонлар билан қопланган хушманзара Штириянинг ерлари остида ётган табиий бойликлар оз эмас.

Сизларнинг шаҳрингизда бўлганимиз учун айниқса хурсандмиз, чунки Грац қадим замонлардан бери Шарқдаги ўз қўшнилари билан алоқада бўлиб турибди ва бу алоқалар тарихда чуқур томир ёйган. Грац шу мамлакатлар билан савдо-сотиқ қилишдаги ўзининг яхши традициялари билан машҳурдир. Сизларнинг ҳар йили ўтказиб турадиган халқаро ярмаркаларингиз ўзаро манфаатли савдо-сотиқнинг ривожланишига ва халқлар ўртасидаги ҳамжиҳатлик руҳининг мустаҳкамланишига бирталай ёрдам берди.

Совет Иттифоқи Умумевропа негизида, умум жаҳон негизида кенг иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш учун курашиб келмоқда. У, ҳар бир давлат ёки давлатлар группаси иқтисодий битимлар тузиши мумкин, бироқ, бу битимлар бошқа мамлакатларга қарши қаратилмаслиги лозим, деб ҳисоблайди. Савдо-сотиқ соҳасида бошқа мамлакатларни камситиш хавфини туғдирадиган ва бунинг натижасида давлатлар ўртасидаги муносабатларда чатоқликлар келтириб чиқарадиган ўзига хос иқтисодий гуруҳлар тузилаётганлигини нормал бир аҳвол деб бўлмайди. Бундай иқтисодий блокларда кичик мамлакатларнинг қатнашуви шу мамлакатларнинг иқтисодий ва сиёсий мустақиллигига зарар етказиши мумкинки, бундан ҳам кўз юмиб бўлмайди.

Кейинги йилларда Совет Иттифоқи билан Австрия ўртасидаги муносабатларда бир-биримизни яхшироқ билиб олмоқ учун кўп ишлар қилинди. Мамлакатларимиз бир-бирларига делегацияларни тез-тез юбориб турадиган бўлиб қолдилар. Биз бундай борди-келди қилишни фойдали деб ҳисоблаймиз ва меҳмонларимизга мамлакатимиздаги энг қизиқарли нарсаларни кўрсата берамиз.

Ҳозирги вақтда совет халқи меҳнат завқига тўла равишда берилиб яшамоқда. Олға томон яна катта қадамлар қўйишни кўзда тутган етти йиллик план муваффақиятли бажарилмоқда. Сизларга шу нарса маълум бўлиши керакки, биз 10—12 йил ичида Қўшма Штатлардан аҳоли жон бошига маҳсулот ишлаб чиқариш жиҳатидан ўзиб кетишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйдик, мамлакатимиздаги ишларнинг аҳволи эса бу вазифани бажарамиз деб тўла ишонч билан айтмоқ учун бизга ҳамма асосларни бермоқда.

Совет Иттифоқи иқтисодий жиҳатдангина энг қудратли давлат бўлиб қолмасдан, шу билан бирга турмуш даражаси ҳам энг юксалган мамлакат бўлиб қолади. Етти йилликнинг ўзидагина ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи 40 процент ошади. Биз ишчилар ва хизматчилардан олинадиган солиқларни бекор қилмоқдамиз. Ишчи ва хизматчиларни етти соатлик иш кунига, баъзи касблардаги ишчи ва хизматчиларни эса олти соатлик иш кунига ўтказиш бу йил тугалланади; етти йилликнинг охирига бориб 35—30 соатлик иш ҳафтасига ўта бошлаймиз.

Уй-жой проблемасини ўн йил ичида ҳал қилиш вазифасини ўз олдимизга қўйдик. Совет Иттифоқига бориб келган кишилар бизнинг мамлакатимизда нақадар кўп уй-жой бинолари қурилаётганлигини биладилар. Совет Иттифоқига қурилиш кранлари мамлакати деб ном берилганлиги бежиз эмас. Ўтган йил бизнинг мамлакатимиз шаҳарларида 2 миллион 200 минг квартира ва қишлоқларда 850 минг уй қурилди, етти йил ичида эса биз 15 миллион квартира ва 7 миллион уй, эҳтимолки, бундан ҳам кўра кўпроқ квартира ва уйлар қурамиз.

Бизнинг тинчликни таъминлайдиган планларимиз жуда катта. Шу сабабли Совет Иттифоқи тинчлик учун, социал тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаши учун зўр бериб ва изчиллик билан курашмоқда. Бироқ, кескинлик юмшатилишини ёқтирмаётган, атмосферани заҳарлашга ва ҳамма халқларнинг жонига теккан «совуқ уруш»ни кескинлаштиришга уринаётган кучлар ҳали ҳам жаҳонда борлигини эътиборга олишга тўғри келади.

Келажакка бўлган истиқболлар тўғрисида нималар дейиш мумкин?

Ўз-ўзидан маълумки, «совуқ уруш» тарафдорларининг ҳаракатларига индамай қараб туролмаймиз ва уларнинг иғволарини қатъий равишда фош қила берамиз. Лекин биз халқаро ишларда ақли расолик билан ҳаракат қилувчилар ахир бир кун устун бўлиб чиқишига аминмиз. Совет Иттифоқи халқаро вазиятни соғломлаштириш учун курашдан воз кечмайди ва бу йўлда ўз қўлидан келган ҳамма чораларни кўради.

Қуролсизланиш душманлари қуролсизланиш масалалари устида олиб борилган музокараларни, гарчи самарасиз мунозарага айлантириб юборган бўлсалар ҳам, лекин биз ҳозирги замоннинг энг муҳим проблемаси бўлган қуролсизланиш проблемасининг ҳал қилиниши мумкинлигига ишонгимиз келади. Қуролсизланиш ишида муваффақият қозонмоқ учун катта ва кичик халқлар зўр беришлари зарур, чунки қуролсизланишдан ҳамма манфаатдор. Фан ва техника соҳасидаги муваффақиятлар шу қадар каттаки, қуролнинг шундай турлари ва бу қуролни элтиб қўядиган шундай воситалар вужудга келтирилганки, янги уруш бошланадиган бўлса, бу уруш жуда кенг масофаларни ўз ичига олган бўлур эди ва ниҳоят даражада вайронликлар келтирган бўлур эди. Совет Иттифоқи бу даҳшатли қурол ҳеч қачон қўлланилмайдиган, бу қуролни тугатиб унинг намуналарини сизларнинг «Цойгхауз» музейингиз сингари ҳарбий музейлардагина қолдириладиган шароит вужудга келтиришга интилмоқда.

Штирия ҳукуматига, Грац шаҳрининг магистратига, ўлкангиздаги ва бу ўлканинг пойтахтидаги аҳолининг ҳаммасига бизга шоду ҳуррамлик билан кўрсатилган меҳмондўстлик учун ташаккур айтишга, Грац ва Штирия аҳолисига бахту саодат ва равнақ тилашга ижозат бергайсиз.

Вақтимиз қисқа бўлганлиги ва программада кўрсатилган тадбирлар бирмунча ошиб кетганлиги сабабли биз Франчахдаги қоғоз фабрикасини, «Пух-верке» ҳамда «Элин-верке» заводларини бориб кўриш имкониятидан маҳрум бўлганлигимиз учун жуда афсусланамиз. Шу корхоналарнинг ишчиларига, инженерларига ва хизматчиларига бизнинг энг самимий саломимизни, уларнинг меҳнатда ва турмушда бахтиёр бўлишларини ва муваффақиятлар қозонишларини тилаб билдирган истакларимизни айтиб қўйишингизни илтимос қиламан. Биз уларнинг ҳузурида бўлолмаганлигимиз учун биздан унчалик ранжимасликларини ўтинаман.

Совет Иттифоқи билан Австрия ўртасидаги дўстона алоқалар мустаҳкамлансин ва кенгая берсин!

Совет—Австрия ахбороти имзоланди

ВЕНА, 8 июль (ТАСС). Бугун маҳаллий вақт билан соат 9-30 минутда Венада Бальхаузплацдаги Ҳукумат биносида Совет—Австрия қўшма ахборотини имзолаш маросими бўлди. Ахборот текстини Совет ҳукумати номидан СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчев, Австрия ҳукумати номидан Австрия федерал канцлери инженер Ю. Рааб ва вице-канцлер Б. Питтерман имзоладилар.

(Ахборот газетамизнинг келгуси сонида босилади).

Н. С. ХРУШЧЕВ МОСКВАГА ҚАЙТИБ КЕЛДИ

ВЕНА, 8 июль. (ТАСС). Австрияда меҳмон бўлиб турган СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевни бугун Вена самимий узатиб қолди.

Н. С. Хрушчев ва унинг ҳамроҳлари тушган «ИЛ-18» самолёти маҳаллий вақт билан соат 12-50 минутда (Москва вақти билан соат 14-50 минутда) Венадаги Швехат аэродромидан парвоз қилди ва Москвага томон йўл олди.

* * *

Н. С. Хрушчев шу кунiёқ Москвага қайтиб келди.

АВСТРИЯ ВА СОВЕТ ИТТИФОҚИ ВАКИЛЛАРИНИНГ УЧРАШУВИ

ВЕНА, 7 июль. (ТАСС). СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчев билан Австрия Республикаси федерал канцлери инженер Ю. Рааб ўртасида бўлиб ўтган суҳбатларни ривожлантириш юзасидан бугун, 7 июлда федерал канцлер инженер Ю. Раабнинг резиденциясида Совет ва Австрия вакиллари ўртасида ҳар иккала томонни қизиқтираётган масалалар юзасидан учрашув бўлди.

Учрашувда Совет томонидан — СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари А. Н. Косигин, ташқи ишлар министри А. А. Громико, Свердловск халқ хўжалиги кенгашининг раиси С. А. Степанов, ташқи савдо министрининг ўринбосари С. А. Борисов, Ташқи ишлар министрлиги учинчи Европа бўлимининг мудири И. И. Ильичев ва бошқа расмий кишилар; Австрия томонидан — федерал канцлер инженер Ю. Рааб, ташқи ишлар министри Б. Крейский, савдо министри Ф. Бок, молия министри Э. Хейлингзетцер, ташқи ишлар министрлигининг статс-секретари Ф. Гшницер, федерал канцлер бошқармасининг бошлиғи Г. Преглау ва бошқа расмий кишилар қатнашдилар.

Совет элчихонасида қабул маросими

ВЕНА, 7 июль. (ТАСС). СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг Австрияга қилган сафари муносабати билан, СССРнинг Австриядаги фавқулодда ва мухтор элчиси В. И. Авилов бугун катта қабул маросими ўтказди. Қабул маросимида Совет томонидан СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчев, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари А. Н. Косигин, СССР маданият министри Е. А. Фурцева, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, СССР Министрлар Совети Чет мамлакатлар билан маданий алоқа Давлат комитетининг раиси Г. А. Жуков, Свердловск Халқ хўжалиги кенгашининг раиси С. А. Степанов ва бошқа кишилар ҳозир бўлдилар.

Қабул маросимига Австрия томонидан Австрия Республикасининг президенти А. Шерф, федерал канцлер Ю. Рааб, вице-канцлер Б. Питтерман, ташқи ишлар министри Б. Крейский, Миллий кенгаш раиси Л. Фигль, Австрия министрлари ва парламент депутатлари, атоқли сиёсий ва жамоат арбоблари, фан ва маданият арбоблари келдилар. Совет элчихонасидаги қабул маросимига Венадаги деярли ҳамма элчихона ва миссияларнинг бошлиқлари, Австрия ва чет эл матбуотининг кўп вакиллари ҳам келдилар.

Қабул маросимининг бошида СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевни ва Австрия Республикаси президенти А. Шерфни кутиб олиш вақтида Австрия Республикаси ва Совет Иттифоқи давлат гимнлари ижро этилди. Шундан кейин оркестр Австрия классикларининг музика асарларини ижро этди. Меҳмонлар Н. С. Хрушчевни ва унинг рафиқасини самимий табрикладилар. Н. С. Хрушчев Австриянинг кўпгина сиёсий ва жамоат арбоблари билан суҳбатлашди.

Қабул маросими ғоят самимий вазиятда ўтди.

АСОСИЙ ҲОСИЛ ШУ ОЙДА ТЎПЛАНАДИ

С. ЁДГОРОВ

Қарши районидаги Энгельс номли колхоз трактор-далачилик бригадасининг бошлиғи

<>

Бултур 120 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 25 центнердан ингичка толали пахта топшириб, яхши кўрсаткичга эришдик. Ўтган йилнинг тажрибаси ишчи кучлари, техника воситалари ва ички ресурслардан унумли фойдаланилса, ингичка толали пахта ҳосилдорлигини анча ошириш мумкинлигини кўрсатди. Биз шуни ҳисобга олиб, бу йил пахта майдонини 5 гектар кенгайтирдик ва 125 гектар ернинг ҳар гектаридан 30 центнердан ингичка толали пахта топширамиз, дедик.

КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги июль Пленумини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олиш учун курашаётган пахтакорлар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, тағин ҳам кўпроқ пахта етиштириш учун янги, юксак мажбурият олмоқдалар. Бу умумхалқ юришидан биз ҳам четда қолмадик: дастлабки мажбуриятимизни қайта кўриб чиқиб, БУ ЙИЛ ҲАР ГЕКТАР МАЙДОНДАН 42 ЦЕНТНЕРДАН ИНГИЧКА ТОЛАЛИ ПАХТА ҲОСИЛИ ЕТИШТИРИШГА ОТЛАНДИК.

Июнь ойида ҳамма майдонларда узунасига ва кўндалангига икки марта культивация ўтказиб, ғўзани озиқлантирдик. Бегона ўт таг-томири билан тугатилди. Экиннинг талабига қараб қондириб суғордик.

Бригадамиз аъзолари Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг «Ғўзанинг ўсишини тезлатиш тадбирлари тўғрисида»ги қарорини атрофлича муҳокама қилиб чиққандан кейин яна бирмунча агротехника тадбирларини белгиладилар. Ана шу тадбирларнинг амалга оширилиши июль ойидаёқ ғўзани маромига етказиб олиш имкониятини берди. ИЮЛДА ҲАММА МАЙДОНДАГИ ҒЎЗАНИ ИККИ МАРТА КОМПЛЕКС ПАРВАРИШ ҚИЛАМИЗ, ИККИ МАРТА САРАТОН СУВИГА ҚОНДИРАМИЗ. Ғўза парвариши даврида бирор туп ҳам кўчатнинг нобуд бўлишига, трактор заха қилиб кетишига йўл қўймаймиз. Чунки ҳосил ҳар туп ғўзадан олинишини яхши биламиз. Бригадамиз аъзоларининг аҳди-паймони ана шундай.

Шу кеча-кундузда қишлоқ хўжалик зараркунандаларини қириб ташлаш, ғўзани машина теримига мослаб ўстириш, ўсиш ва ривожланишдан кейинда қолаётган ғўзани алоҳида парвариш қилишнинг фойдаси катта. Биз бу ойда белгиланган агротехника тадбирларини изчиллик билан амалга оширмоқдамиз.

Деҳқонлар июль—ҳосил тўплаш ойи деб бежиз айтмайдилар. Шу ойда астойдил ишлаган деҳқон ғўзасидан барака топади. БИЗ ИЮЛЬ ОЙИДА ҲАР ТУП ҒЎЗАДА КАМИДА 6—8 ТАДАН, АВГУСТ ОЙИДА ЭСА 10-12 ТАДАН БЎЛИҚ КЎСАК БЎЛИШИНИ ТАЪМИНЛАЙМИЗ. Шундагина эл-юрт олдида берган ваъданинг устидан чиқиш мумкин.

Ҳозир учинчи комплекс парваришдан чиқарилган ғўзаларимиз бир текис гуллаяпти, олдинги карталардаги ғўзалар кўсаклай бошлади. Шоналарнинг тўкилиб кетишига йўл қўймаймиз, ҳар битта гулни кўсакка айлантирамиз.

Бу йил ғўза парваришида кетмон ишлатмай, ҳамма иш механизм воситаси билан бажарилмоқда. Универсалчиларимиз — Раҳматов ва Чўлиев ўртоқлар кунлик топшириқларни ҳам сифатли қилиб, ҳам анча ошириб бажармоқдалар. Кетмоннинг улоқтириб ташланиши пахта таннархини ўтган йилдагига нисбатан камида 20 процент камайтириш имкониятини беради.

Яқинда ҳар бир қатор, ҳар уядаги ғўзанинг аҳволини кўздан кечириб чиқдик. Қарийб 15 гектар майдондаги ғўзанинг ўсиш ва ривожланиши бизни қаноатлантирмади. Шу сабабли июль ойида ана шу майдондаги ғўзани қўшимча парвариш қилиш зарур деб топдик ва бунга киришилди.

Республикамиз бу йил давлатга 3 миллион 170 минг тонна пахта сотади. Ҳар бир звено, ҳар бир бригада, бўлим, ҳар бир колхоз, совхоз ўз зиммасига олган мажбуриятини шараф билан бажарган тақдирдагина бу юксак чўққига чиқиш мумкин. Биз ИЮЛДА ҒЎЗА ЧАНҚАДИМ ДЕСА СУВ, ОВҚАТ ДЕСА ЎҒИТ БЕРИБ, ЭКИННИНГ ЯХШИ ТОМИР ОТИБ, ЯЙРАБ-ЯШНАБ ЎСИШИНИ ТАЪМИНЛАЙМИЗ. Ўшанда ғўза серҳосил бўлади, гулини тўкмай тез ва катта-катта кўсаклайди. ҒЎЗА ПАРВАРИШИНИ АВГУСТДА ҲАМ СИРА БЎШАШТИРМАЙ, ҲОСИЛНИ ТЕЗ ПИШИРИБ ОЛАМИЗ.

ТУРМУШ ШИРИН ВА ФАРОВОН БЎЛСИН!

1960 йил 7 июлда радио ва телевидение орқали Н. С. ХРУШЧЕВнинг сўзлаган нутқи

Ҳурматли эркак ва аёл тингловчилар, азиз дўстлар!

Сизларнинг меҳмондўст мамлакатингизда бўлиш вақтимиз тугаб келмоқда, ҳукуматингизнинг лутфан қилган таклифига биноан бу мамлакатда меҳмон бўлдик. Эртага Москвага учиб кетамиз. Биз яхши ҳислар билан кетмоқдамиз. Австрия халқининг турмуши билан танишиш бу халқ тинчликсевар ва меҳмондўст халқ эканлигига бизни яна бир марта қаноатлантирди.

Австриянинг раҳбар арбоблари билан — федерал президент Шерф билан, федерал канцлер Рааб, вице канцлер Питтерман билан, халқ партиясининг раиси Горбах билан, бошқа раҳбар арбоблар, турли партияларнинг ва жамоат ташкилотларининг вакиллари билан олиб борилган суҳбатлар бизга Совет Иттифоқи билан Австрия ўртасидаги ўзаро муносабатлар яхши ривожланиб бораётибди деб айтишга имкон беради. Бу ўзаро муносабатлар социал тузуми турлича бўлган мамлакатларнинг тинч-тотув яшашини кўрсатувчи диққатга сазовор намуна бўлади.

Телевидение — 20 асрнинг ажойиб ихтиросидир. Телевидениенинг фақат битта муҳим камчилиги бор деса бўлади — телевидение орқали сўзлаётган киши ўзини кўриб эшитиб турганларни кўриш имкониятидан маҳрумдир.

Техникадаги бу нуқсонни инсон хотирасининг ёрдами билан тўлдиришга тўғри келади. Ҳозир мен сизларнинг олдингизда гапира туриб кўп австрияликларни,—Вена, Грац, Линц, Зальцбург шаҳарларидаги, сизларнинг катта ва кичик шаҳарларингиздаги аҳолини, ишчилар, деҳқонларнинг ,ақлий меҳнат аҳлларининг қиёфасини — мен билан гаплашган ва совет меҳмонларини табрикламоқ учун кўчага чиққан ҳамма кишиларнинг қиёфасини кўриб турибман.

Бизга нисбатан изҳор қилинган яхши ҳислар ва бизга кўрсатилган дўстона илтифот учун сизларга ўз номимдан, ҳамроҳларим номидан, Совет ҳукумати ва бутун совет халқи номидан ташаккур билдираман.

Австрия — гўзал мамлакат. Сизларнинг мамлакатингизни туристлар яхши кўриб қолганлиги бечиз эмас, лекин туристлар кўпинча фақат шаҳарлар, тоғлар ва водийларни кўркамлигини, санъат ёдгорликларини кўрадилар ва одатда одамларнинг қандай яшаётганлиги, нималарни истаётганлиги, нималарга ишонаётганлиги, эртаги кундан нималарни кутаётганлиги тўғрисида бош қотирмайдилар.

Биз Австрия халқи турмушининг кўп жиҳати билан танишишга, станоклар олдида ишлаб турган одамларни, далаларда ишлаб турган деҳқонларни кўришга, меҳнаткаш кишини ҳамиша тўлқинлантириб турган энг зарур ва энг муҳим проблемалар тўғрисида гаплашишга муваффақ бўлдик.

Мен Австрияни урушдан кейин орада кўп вақт ўтмай кўрган эдим, вайрон бўлган, совуқ Венани кўрган эдим. Мен бу ерда биринчи марта бўлганимдан бери ўтган 14 йил мобайнида Австрия халқи кўп нарсаларни яхшиликка томон ўзгартириб юборибди, ишларингиз, афтидан чакки бормаётганга ўхшайди, бунга биз совет кишилари ҳам хурсандмиз. Дуруст, агар мен сизларга Австрияда ҳам ҳанузгача ҳал қилинмаган проблемалар борлигини, Австриянинг ўз қийинчиликлари борлигини, буларни биз ўзимиз кўрганлигимизни айтиб ўтмасам, самимийлик қилмаган бўлур эдим. Биз аминмизки, буни ўзларингиз ҳам биласиз.

Австрия давлати ўз сиёсатида бетарафликка амал қилмоқда. Бетарафлик халқингизнинг мамлакат экономикасини ва маданиятини тинчликсеварлик негизида ривожлантиришга имконият бермоқда, жаҳоннинг ҳамма мамлакатлари билан кенг иқтисодий алоқаларни йўлга қўйишга имконият бермоқда.

Юқорида айтиб ўтганимдек, биз мана шу бир неча кун ичида австрияликларнинг кўплари билан суҳбатлашишга, суҳбатлашибгина қолмасдан шу билан бирга баҳслашишга ҳам муваффақ бўлдик. Бу баҳслашишлар натижасида ҳар ким ўз фикрида қолган деб айтса бўладиган ҳоллар ҳам бўлди. Буларнинг ҳаммаси йўл қўйиса бўладиган ва табиий ҳоллдир.

Менга мамлакатимиздаги турмуш тўғрисида кўп саволлар беришди, билишни қизиқиш натижасида хайриҳоҳлик билан туғилган яхши саволлар беришди, ишончсизлик билан суғорилган саволлар ҳам беришди, баъзан бу саволларда ҳатто бизнинг мамлакатимизга душман пропаганданинг таъсири борлиги ҳам сезилиб турди.

Ҳозир мени тингловчилар орасида янги кишилар кўплиги сабабли бизнинг халқимиз ўз ҳаётида амал қилаётган принциплар ҳақида қисқача гапириб ўтмоқчиман, бошқача қилиб айтганда биз қандай яшаётганлигимизни гапириб бермоқчиман. Шу вақтгача ҳам Ғарбда баъзи бир кимсалар бизнинг совет турмушимизни бузиб кўрсатмоқдалар, Совет Иттифоқи ва совет халқини агрессив қилиб кўрсатишга, Совет Иттифоқи ва совет халқи бировларнинг территориясини босиб олмоқчи, ўз иродаси ва ўз системасини бошқаларга зўрлаб қабул қилдирмоқчи деб кўрсатишга уринмоқдалар.

Ақли расо кишиларнинг одатига кўра фактларга, мисолларга таяниб гаплашайлик. Мен сизларга турмушимизнинг баъзи жиҳатлари ҳақида гапириб бераман, бу гаплардан эса хулосаларни ўзларингиз чиқариб олинглар.

Бизнинг ватанимиз — Совет Социалистик Республикалар Иттифоқи жуда катта ва қудратли давлат. Бизнинг мамлакатимизда 212 миллиондан кўпроқ киши яшайди. Фақат кейинги икки йилликнинг ўзидагина биздаги аҳолининг сони 7,5 миллион киши миқдорида кўпайди. Кўриб турибсизки, бу кичкина рақам эмас. Бу — Австриядаги ҳамма аҳолининг сонига қараганда ҳам бир мунча кўпроқ.

Совет Иттифоқида юздан кўпроқ миллат ва элат кишилари яшайди. Бизда субтропик районлари ва абадий совуқ районлар бор. Бизнинг метеорология сводкаларимизда, Тожикистонда 30 градус иссиқ, Шимолда, масалан, Верхоянскда худди шу куни 30 градус совуқ бўлди деган гапларни баъзан эшитиш мумкин. Кўриб турибсизки ,бизнинг мамлакатимиз жуда кенг ва унинг табиати хилма-хил.

Азиз дўстлар! Ҳозир Совет Иттифоқи ўз тараққиётининг жуда масъулиятли ва шу билан бирга қувончли даврига қадам қўймоқда.

Ўтмишда, Октябрь революциясигача бизнинг халқимиз жуда кам бағал яшар эди. Халқимиз улуғ революционерлар ва олимлар — Маркс, Энгельс ва Ленин — қўйган мақсадга эришишга, капиталистларсиз ва помешчикларсиз, эксплуататорларсиз яшашга, ҳамма одамлар тенг ҳуқуқли бўладиган, ҳамма одамлар эркин бўладиган, ишлаб чиқариш воситалари халқники ва меҳнатнинг бутун маҳсулоти жамиятники бўладиган, ҳар бир киши ўз меҳнатининг самараларидан тўла равишда фойдаланадиган жамият қуришга қарор қилди. Шу сабабдан халқ Улуғ Октябрь Социалистик революциясини рўёбга чиқарди ва ҳокимиятни ўз қўлига олди.

Агар биз ўзимиз яратаётган нарсаларнинг ҳаммасини еб-ичиб қўйверсак, бу билан ўзимизни абадий қашшоқликка, абадий қолоқлик ва камбағалликка маҳкум қилиб қўйишимиз мумкинлигини тушуниб совет ҳокимиятининг биринчи йилларидаёқ бутун маблағни янги заводлар ва фабрикалар қуришга, оғир саноатни вужудга келтиришга сарфлай бердик. Замонавий бақувват индустрияни вужудга келтириш, экономистлар тили билан айтганда, ишлаб чиқариш воситаларини ишлаб чиқариш натижасидагина инсон моддий неъматларни кўпайтириш учун курашда қуролланади, унинг меҳнати енгиллашади, унинг кучи кўпаяди, биз буни яхши билар эдик.

Мана энди биз бунга эришдик. Албатта, ҳозир ҳам биз металлургия заводлари, кўмир шахталари, нефть промислолари ва кимё корхоналари, электростанциялар, темир йўллар қуришни давом эттириб, иқтисодий қувватимизни тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамламоқдамиз. Лекин энди биз яхши уйлар қуришга, озиқ маҳсулотлари ишлаб чиқаришга, кийим-кечаклар, пойафзаллар, рўзғор буюмлари тайёрлашга кўп марта ортиқ маблағ сарфлашимиз мумкин.

Илмий тил билан айтганда, мана шу жамиятнинг ўзи коммунизм деб аталади. Биз — коммунистлармиз, шундай турмуш учун курашаётган кишилармиз, энг улуғ таълимотларнинг ҳам энг улуғи бўлган марксизм-ленинизм таълимотига амал қилаётган партияга мансуб бўлганлигимиз билан фахрланамиз.

Хўш, коммунизмнинг ўзи нима? Биз нималарни рўёбга чиқаришга интилмоқдамиз? Гап фақат коммунизм деган сўзда эмаску ахир, Биз яхши турмушга, ер юзида энг гўзал ҳаёт қуришга интилмоқдамиз, инсоннинг муҳтожлик нималигини билмай яшайдиган бўлишига, ҳамиша ўз кўнглидаги иш билан таъминланишига, ўзининг эртаги куни тўғрисида ҳаяжонланиб ғам тортмайдиган бўлишига, болаларим ва ўзимнинг қорним тўярмикин, уйимиз иссиқ бўлармикин, умуман квартирамиз бўлармикин, деб ўйламайдиган бўлишига интилмоқдамиз.

Инсон маданият неъматларидан фойдаланадиган бўлишига, ўқий оладиган, театрларни, концертларни, музейларни бориб кўра оладиган бўлишига, яъни инсоннинг шунчаки қорин тўйғизиб, умр ўтказибгина қолмасдан, балки кўркам ва олижаноб ҳаёт кечирадиган бўлишига интилаётганлигимиз тўғрисида гапириб ҳам ўтирмайман.

Хўш, ҳар бир кишига мана шундай турмушни қайси тузум таъминлаб бериши мумкин? Капиталистик тузумми? Бу тузум бунга қодир эмаслигини биз ўз тажрибамизда кўриб қаноат ҳосил қилганмиз Капитализм шароитида одамларнинг озроқ группасигина ишлаб чиқариш воситаларига эга бўлади, яъни капиталга эга бўлади.

Албатта, бу озчилик группа яхши яшайди ва капиталистик тузумда ҳам баъзи бир кимсаларнинг турмуши чакки бўлмайди. Лекин жуда катта кўпчилик одамларнинг турмуши капитал эгаларига боғлиқ бўлиб қолади: хўжайин ишчини ишга қабул қилиши мумкин, унга яхши иш ҳақи тўлаши мумкин, лекин у ишчини ўзи хоҳлаган вақтда ишдан ҳайдаб юбориши ҳам мумкин, бундай ҳолда ишчи бир бурда нонга муҳтож бўлиб қолади, айтиш мумкинки, ўз ҳолига ташлаб қўйилади.

Бу — инсон учун ёмон кулфатдир. Шунинг учун ҳам бизнинг халқимиз бу турмушни ўзгартирди, ишлаб чиқариш воситаларининг ҳаммаси, мамлакатдаги бойликларнинг ҳаммаси халқники бўладиган, бу бойликлардан бутун халқ фойдаланадиган қилиб қўйди.

Энди биз коммунистик жамият қурмоқдамиз. Образли қилиб айтганда ,бу жамиятни бамисоли жисмоний ва маънавий меҳнат маҳсулотлари билан тўлиб-тошган, ҳамма бемалол фойдалана оладиган коса дейиш мумкин. Озиқ-овқат маҳсулотлари, кийим-кечаклар, пойафзаллар, квартиралар, китоблар ҳар бир киши учун мўл бўлади. Мана шуни биз коммунизм деймиз. Бу жамиятда ҳар бир киши ўз қобилиятига яраша ҳаммага ва ўзига меҳнат қиладиган бўлади, одамлар эса эҳтиёжларига яраша оладиган бўлиб қоладилар. Одамларнинг меҳнати қувноқ, ижодий меҳнат бўлиб қолади.

Илмдан унчалик хабари бўлмаган кишиларни коммунизм деган сўз билан қўрқитадилар. Баъзилар бу сўзни эшитганларида бир чўқиниб, атрофларига қараб қўядилар ва: «э худо, мени коммунизмдан ўзинг сақла» деб илтижо қиладилар. Мен шундай одамларга бундай дер эдим: диндорлар айтганидек, сизларни худо кечирса кечираберсин. Сизлар коммунизм нималигини билмаганлигингиз учун, ҳозир коммунизмни ёмонлаб гапиряпсиз.

Бундай кишилар ҳақиқатни билиб олганларидан кейин эса, ўзлари айтган сўзлардан уялиб қоладилар. Бирок, мен коммунист бўлганим учун шуни айтишим керакки, ҳеч ким бу гапларни уларнинг юзига солмайди. Ҳар бир киши ўз вақтида етилади. Илгари тушунмаган нарсасини ахир бир кун тушуна бошлайди. Бинобарин, ўша кишиларнинг ўзлари ҳам уяладиган бўлиб қоладилар, лекин, ўйлайманки, бунинг учун уларга ҳеч ким таъна қилмайди.

Албатта, биз қураётган турмуш тўғрисида мен жуда қисқа гапирдим. Биз коммунистик мўлчиликнинг мана шу жуда катта косасини ҳозир ўз меҳнатимизнинг маҳсулотлари билан тўлдира бошладик. Бу коса бирданига тўлиб қолмайди, албатта, бунинг учун ҳали биз жуда кўп меҳнат қилишимиз керак, лекин уни тўлдиришни бошлаб юбордик. Инсоният жамияти тараққиётининг бу ажойиб босқичига — коммунизмга томон биз ишонч билан олға бормоқдамиз.

Катта ёшдаги австрияликларнинг эсларида бўлса керак: революциядан олдинги Россияни баъзи бир кимсалар менсимай: «Самоварлар мамлакати» деб айтар эди. Маърифатли деб аталган Европада бизни узоқ айиқлар уясидаги одамлар деб айтишар ва ўйлар эдилар.

43 йил чамаси вақт ўтди. Аҳолисининг 80 процент чамаси саводсиз бўлган собиқ чор Россияси энди қандай мамлакатга айланди? Сизларга шу нарса тушунарли бўлса керакки, албатта, халқнинг ўқимишли бўлиши руҳ эркинлигининг ёрқин кўринишларидан биридир. Мана энди, Совет Иттифоқининг олий ўқув юртлари, масалан ўтган йил 108 минг кишини инженер қилиб тайёрлаб берди, саноат жиҳатидан энг тараққий этган давлат бўлган Америка Қўшма Штатларида эса 38 минг инженер тайёрланди, холос.

Совет Иттифоқининг олий ўқув юртларида ўтган йил 2267 минг студент ёки ҳар 10 минг аҳолига ҳисоблаганда 107 студент ўқиди. Бизнинг мамлакатимизда ҳаммаси бўлиб 50 миллиондан кўпроқ киши ўқимоқда — амалда ҳар тўрт кишидан бири ўқиб турибди. Каттадан тортиб кичиккача ҳамма ўқимоқда. Бизда ўқиш текин. Бизнинг мамлакатимизга келган кишиларнинг ҳаммаси, совет кишилари китобни қўлдан қўймайдиган кишилар, экан, деб айтишяпти.

Турмушимиз тўғрисидаги гапни халқнинг ўқишидан бошлаганлигимнинг сабаби нима, студентларнинг сони тўғрисида гапираётганлигимнинг сабаби нима? Бунинг сабаби шуки, бизнинг мамлакатимизда рўй берган жуда катта ўзгаришларни уқтириб кўрсатмоқчиман.

Совет Иттифоқи биринчи бўлиб ўз вимпелини Ойга элтиб қўяди, биринчи бўлиб космосга чиқади, атом музёрари қуради, ҳар йил юз минглаб трактор ва автомобиллар, ўн минглаб энг мукаммал станоклар ишлаб чиқара беради деб, совет реактив пассажир самолётлари жаҳонда биринчи бўлиб халқаро авиация йўлларида қатнайдиган бўлиб қолади деб бундан 42 йил муқаддам бирор киши ўйлай олармиди? Ҳозир бўлса, Совет Иттифоқи саноат ишлаб чиқариш жиҳатидан Европада биринчи ва жаҳонда иккинчи ўринни олиб турибди. Шу билан бирга, бизнинг мамлакатимиз Америка Қўшма Штатларига етиб олиб, жаҳонда биринчи ўринга чиқадиган вақт ҳам яқинлашиб қолди.

Ишлаб чиқаришимизнинг миқёсини ва унинг ўсиш динамикасини акс эттирадиган бир неча рақамларнигина айтиб бераман. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXI съезди тасдиқлаб берган ва бутун совет халқи маъқуллаган етти йиллик планда мамлакатимизнинг ривожланиш суръатлари белгилаб берилган. Биз 1959 йилда 60 миллион тонна пўлат ишлаб чиқардик, 1965 йилда эса 86—91 миллион тонна пўлат ишлаб чиқарамиз. Биз 1959 йилда 264 миллиард киловатт-соат электр энергия ишлаб чиқардик, 1965 йилда эса 500—520 миллиард киловатт-соат электр энергия ишлаб чиқарамиз. Биз 1959 йилда 37,2 миллиард кубометр газ қазиб чиқардик, 1965 йилда эса 150 миллиард кубметр газ қазиб чиқарамиз.

Социалистик қишлоқ хўжалигимизнинг жуда катта имкониятлари борлигини тушуниб олишларингиз учун бундай бир мисол келтираман. Совет Иттифоқининг шарқий районларида уч йил ичида 36 миллион гектар қўриқ ва бўз ер очилди ва ўзлаштирилди. Бу эса Австриядаги бутун экин майдонидан 22 баравар кўп. Бизда ҳар йил етиштирилаётган ғалланинг миқдори кейинги даврда йилига тахминан 2—3 миллиард пуд, ёки 30—50 миллион тонна миқдорида кўпайиб борди. Деҳқончилик билан шуғулланмайдиган аҳолининг эҳтиёжларини таъминламоқ учун давлат харид қилаётган гўшт, сариёғ ва сутнинг миқдори 2—2,5 баравар кўпайди

Эркин бўлмаган халқ мана шу ишларнинг ҳаммасини қила олармиди? Кимки буни уддалайман деса ўзи синаб кўра қолсин. Гап фақат тракторлар, автомобиллар ва комбайнлардагина эмас. Ер юзида мана шу техниканинг ҳаммасини ишлаб чиқараётган мамлакатлар бор. Бундай жуда катта тарихий ишларнинг муваффақияти учун энг зарур нарсани социализмнинг ўзи бераётир, чунки социализм ҳамма ишларни оқилона планлаштиради, чинакам эркинлик беради, бунинг натижасида инсоннинг бутун қобилияти ва таланти ижодий меҳнатда ўзини кўрсатади, Социализм даврида эркинлик жаранглама қуруқ сўз эмас, балки жамиятнинг моҳиятидир.

Ғарбдаги бизнинг нодўстларимиз илгари бизни айблаб, Совет Иттифоқи ўзининг асосий маблағларини фақат оғир саноатни ривожлантиришгагина сарф қилаётир, дейишар эди. Рост, шундай вақт бўлган. Биз мустақил, кучли мамлакат бўлиб қолишни, бутун халқ хўжалигини ривожлантирмоқ учун мустаҳкам негиз яратишни истадик. Шунинг учун ҳам халқ баъзи нарсалардан ўзини тийишга мажбур бўлди. Энди бизнинг саноатимиз қудратли саноат бўлиб қолди, шу сабабли биз совет халқининг тобора яхшироқ яшайдиган бўлиб қолиши учун тобора кўпроқ миқдорда маблағ ажратмоқдамиз.

Шу йилнинг фақат олти ойи ичидагина биз, масалан, 3300 миллион квадратметр газлама, 210 миллион жуфт пойафзал, қарийб 13 миллион дона соат ва 3 миллионга яқин радиоприёмник ва телевизор ишлаб чиқардик. Мана шу ишларнинг ҳаммаси такрор айтаманки фақат олти ой ичида қилинди. Моллар магазинларда ётиб қолаётгани йўқ, чунки ишчилар ва хизматчиларнинг реал даромадлари уларга шу молларни сотиб олиш имкониятини бермоқда.

Яқинда Олий Советнинг сессияси бўлиб ўтди. Хўш, бу сессия қандай қарорлар қабул қилди? Ишчи ва хизматчилардан олинадиган солиқлар бекор қилинади. Бир неча йилдан кейин Совет Иттифоқи шундай мамлакат бўлиб қоладики, унда аҳолидан олинадиган солиқлар батамом бекор қилинади. Мамлакатимиз меҳнаткашлари шу йилнинг охиридаёқ кунига етти соатдан, оғир саноатнинг баъзи тармоқларида эса олти соатдан ишлайдиган бўлиб қоладилар. 1964 йилда биз 6 ва 5 соатлик иш кунига ўта бошлаймиз. Шу билан бирга иш ҳақи камаймайди, балки ҳатто ошади. Шундай мамлакатда яшашнинг ўзи кишига ҳузур ва қувонч бағишламайдими, ахир!

Совет ҳукумати уй-жой қурилиши тўғрисида катта ғамхўрлик қилмоқда. Етти йил ичида бизнинг мамлакатимизда шаҳарларда 15 миллион квартира ва қишлоқ районларида 7 миллионга яқин уй қурилади. Бу ҳақда реал тасаввур қилмоқ учун сизларга шуни айтишим керакки, биз етти йил ичида фақат шаҳарларнинг ўзида сизларнинг пойтахтингиз каби 20 шаҳарда бўлган квартираларга тенг келадиган миқдорда квартиралар қурамиз. Шаҳарларимиз Вена каби гўзал ва кўкаламзор бўлишини хоҳлаймиз. Бу фақат планлардаги гапгина эмас. Етти йилликнинг биринчи йилидаёқ Совет Иттифоқининг шаҳарлари ва ишчи посёлкаларида 2 миллион 200 минг квартира қурилди, қишлоқ жойларида эса 800 минг янги уй қурилди.

Бизнинг мамлакатимизда бутун аҳолига текин медицина хизмати кўрсатиш таъминлангани билан совет кишилари ҳақли равишда фахрланмоқдалар. Ишчи ва хизматчиларнинг социал страхование қилиш учун сарфланадиган харажатларнинг ҳаммасини давлат ўзи сарфламоқда ва бу эҳтиёжлар учун меҳнаткашларнинг иш ҳақларидан ушлаб қолинаётгани йўқ.

Сизларни рақамлар эҳтимол чарчатиб қўйгандир. Лекин мен мана шу нарса тўғрисида ўйлаб кўришингизни истар эдим: социал страхование тўловларига, пенсияларга, ўқувчиларга стипендиялар тўлашга, текин ўқитишга, текин медицина хизмати кўрсатишга ва меҳнаткашларга берилган бошқа имтиёзларга биз 1959 йилда 230 миллиард сўм сарфладик. Бу маблағ ҳарбий эҳтиёжларга сарфлаган харажатларимиздан қарийб 2,5 баравар ошиқдир.

Енгил саноатни ва озиқ-овқат саноатини ривожлантиришда ҳам Америка Қўшма Штатларини қувиб етмоқдамиз. Бу йўлдаги ривожланишимизни тағин ҳам кўпроқ жадаллаштирмоқ учун бизнинг Олий Советимиз халқ истеъмол қиладиган молларни ишлаб чиқарувчи янги заводлар ва фабрикалар қуришга планда ташқари қўшимча равишда яна 25—30 миллиард сўм маблағ ажратди.

Агар бундан 42 йил муқаддам ҳатто маърифатли кишига ҳам, Россия мана шундай юксак даражада ривожланган мамлакат бўлиб қолади, деб айтилганида эҳтимол у бу гапни ўта кетган хаёлпараст киши айтаётган бўлса керак, деб ўйлаган бўлур эди.

Машҳур инглиз фантаст-ёзувчиси Уэллс давлатимизнинг асосчиси ва Коммунистик партиянинг йўлбошчиси Владимир Ильич Ленин билан граждан уруши келтирган вайронликнинг оғир йилларида суҳбатлашганида худди шундай деб ўйлаган эдику. Фантаст—Уэллс Ленинни фантазёр ва асоссиз хаёлпараст деб ҳисоблаган эди. Лекин Уэллснинг ўзи Ленин кўрганидек узоқни кўра олмади. Вайронлик йилларида Ленин ишчи ва деҳқонлар давлатининг, меҳнаткашлар давлатининг улуғ келажаги тўғрисида зўр ишонч билан гапирди. Биз қилган ишлар ўша вақтда Владимир Ильичнинг инглиз ёзувчисига айтиб берганларидан ҳам анча ошиб кетди.

Планларимиз тўғрисида ва воқелигимиз тўғрисида сизларга қисқача гапириб берганимдан кейин, энди сизларга Совет Иттифоқи нима учун тинчликни истаётганлиги тушунарли бўлиб қолади. Акс ҳолда юзлаб янги шаҳарлар, заводлар ва фабрикалар қуришнинг нима ҳожати бор? Улар бир нафасда вайрона ва култепага айланиб кетсин деб қуриладими?

Биз тинчликни истаймиз, лекин уни ялиниб олмаймиз. Ҳозир Совет Иттифоқи ҳарбий жиҳатдан энг қудратли давлат. Ҳарбий жиҳатдан биз энг кучли эканлигимиз ҳозир ҳамма эътироф қилган шак-шубҳасиз фактдир. Аммо шундай бўлса ҳам биз ҳеч кимга қарши уруш қилаётганимиз йўқ, ҳеч кимга таҳдид қилаётганимиз йўқ.

Албатта, сизларнинг баъзиларингиз бундай дейиши мумкин: буларнинг ҳаммаси яхшику-я, лекин ким ҳақли эканлигини биз қандай қилиб ажратиб олишимиз мумкин? Ғарбдан келган одамлар бизга: биз тинчлик тарафдоримиз, Совет Иттифоқи эса уруш қилишни истайди, деб айтишади. Мана, энди Хрушчев келиб, Совет Иттифоқи тинчлик учун курашмоқда, деган гапни айтяпти. Кимга ишониш керак?

Мен юқорида айтиб ўтганимдек, фактларга ишониш керак. Зўр бериб қуролланишни камайтирмоқ, ва қуролсизланиш тўғрисида оқилона битимга келмоқ учун, масалан, Ғарбдаги улуғ давлатлар қандай конкрет ишлар қилганликларини эслай оласизми? «Очиқ осмон» тўғрисида 5 йилдан бери сурункасига тақдим қилинаётган таклифнинг қуролсизланишга қандайдир муносабати бор деб ҳақиқатан жиддий равишда ҳисоблаб бўлмайди-ку, ахир. Совет Иттифоқи тепасида биз уриб туширган жосус самолёт агрессив мақсад билан учганлигининг ўзи «очиқ осмон» кимга ва нима учун кераклигини етарли равишда ва яққол кўрсатиб берди.

Энди Совет Иттифоқи қуролсизланиш соҳасида нималар қилаётганлигини бир кўздан кечирайлик. Биз тинчлик тўғрисида шунчаки гапирибгина қолаётганимиз йўқ, — биз тинчликни сақлаш ва янги жаҳон урушининг олдини олиш учун зўр бериб курашмоқдамиз.

Сизларга шуни эслатиб ўтайки, кейинги 4 йил ичида биз ўз қуролли кучларимизни ўз хоҳишимиз билан 2 миллион 140 минг киши миқдорида қисқартирдик. Қани, Ғарб давлатлари ҳам биздан ўрнак олиб шундай қилиб кўрсинлар-чи! Совет Иттифоқи чет эллардаги ўз ҳарбий базаларини тугатди. Ғарб давлатлари ҳам бундан ўрнак олиб шундай қилсинлар-чи.

Ядро қуроли синовларини биз ўз хоҳишимиз билан тўхтатиб қўйдик ва агар Ғарб давлатлари бу қуролдан воз кечишга рози бўлсалар, биз ундан абадий воз кечишга тайёрмиз.

Бир хил мамлакатларнинг бошқа мамлакатларга тўсатдан ҳужум қилиш эҳтимолига йўл қўймаслик мақсадида Совет ҳукумати ўзаро келишиб темир йўл узелларида, тош йўлларда, портларда контроль постлар ўрнатишни таклиф қилди. Совет ҳукумати Германияда бизнинг қўшинларимиз ва Ғарб давлатларининг қўшинлари турган жойни бир-биридан ажратиб турган чегаранинг ҳар иккала томонидаги 800 километрлик масофада ҳаво инспекцияси ўрнатишни таклиф қилди. Биз қуролсизланишни амалга оширишнинг энг хилма-хил вариантларини — қисман қуролсизланишдан тортиб ёппасига ва батамом қуролсизланишгача ҳамма вариантларини таклиф қилмоқдамиз, шу чораларнинг ўтказилиши устидан жуда кенг ва ҳамма нарсани ўз ичига оладиган халқаро контролни таъминлашга тайёр эканлигимизни ҳар сафар билдирмоқдамиз.

Афсуски, шу вақтгача бизнинг ҳамма таклифларимизга Ғарб давлатлари қулоқ солмаётирлар—Ғарб давлатлари ҳатто ўзлари айтган идеяларни киритган вақтимизда ҳам, улар буни нуқул рад қилмоқдалар.

Июнь ойининг бошида биз қуролсизланиш тўғрисида янги таклифлар киритдик, илгари бу таклифларни ҳукуматлар бошлиқларининг кенгашида муҳокама этишни таклиф қилган эдик. Бу таклифлар илгари Ғарб давлатлари, жумладан генерал де Голль айтган идеяларни кўзда тутиб қилинган таклифлардир. Сизларга бу таклифлар билан синчиклаб танишиб чиқишингизни маслаҳат берар эдим, бу таклифлар ўз вақтида матбуотда эълон қилинди.

Бу таклифларда қандай янгиликлар бор?

Янгиликлар кўп!

Биз, масалан, баъзи давлатларнинг ва жумладан Франциянинг қуролсизланишни ядро қуролини ва, жумладан, ракеталарни элтиб қўювчи воситаларни йўқ қилишдан бошлаш ҳамма нарсадан кўра яхшироқ бўлади, деган мулоҳазаларини диққат билан кўриб чиқдик.

Тўғрисини айтсак, Ғарбдаги музокарадошларимиз бу идеяни ёмон ният билан таклиф қилганга ўхшайдилар. Ядро қуролини элтиб қўювчи замонавий воситалар соҳасида, шу жумладан қитъалараро баллистик ракеталар соҳасида ҳам Совет Иттифоқи ҳозир, шак-шубҳасиз, устун эканлиги ҳаммага маълум-ку, ахир. Баъзи бир кимсалар бу таклифни ўртага ташлаганларида эҳтимол бизни бу таклифни қабул қилишдан бош тортади, деб ўйлаган бўлсалар керак. Лекин биз ҳамма нарсани ўйлашиб кўриб, бу таклифга ҳам рози бўлиш керак, деган қарорга келдик.

Шунинг учун ҳам биз ёппасига ва батамом қуролсизланишни ҳарбий ракеталарни, ҳарбий самолётларни, ҳарбий-денгиз флотини, атом артиллериясини ҳамда ялпи қирғин қуролини мўлжалга элтиб қўювчи бошқа воситаларнинг ҳаммасини тақиқлашдан ва халқаро контроль остида йўқ қилиб ташлашдан, шунингдек ўзга мамлакатларнинг территорияларидаги барча чет эл ҳарбий базаларини тугатишдан бошлашни таклиф қилдик.

Бироқ, Ғарб давлатларининг вакиллари Совет Иттифоқининг ва бошқа социалистик мамлакатларнинг таклифларини, шу жумладан, Ғарб давлатларининг ўзлари илгари тақдим қилган таклифларни ҳам амалий муҳокама қилишдан бу сафар ҳам бош тортдилар.

Ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисидаги совет планини Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Ўн давлат комитетининг муҳокамасига топширган эди. Ғарб давлатларининг вакиллари бу комитетни халқларни алдайдиган қуруқ гапхонага айлантириб юбордилар. Шунинг учун ҳам Совет Иттифоқининг ва бошқа социалистик мамлакатларнинг вакиллари қуролсизланиш тўғрисидаги масалани ҳамда Бош Ассамблеянинг бу масалага доир резолюциясини бажариш соҳасида вужудга келган аҳвол масаласини Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг навбатдаги сессиясига муҳокама қилиш учун топширишга мажбур бўлдилар.

Шундай қарор қабул қилиниши биланоқ Ғарб давлатларининг вакиллари мунофиқона гаплар айтиб, Совет Иттифоқи ва социалистик мамлакатлар қуролсизланиш тўғрисида биз билан музокаралар олиб боришни истамаётирлар ва Ғарб давлатлари қуролсизланишга тайёр деб даъво қила бошладилар.

Бу ҳақда нима дейиш мумкин?

Агар, Ғарб давлатлари ҳақиқатан қуролсизланишни истасалар, қаттиқ халқаро контроль остида қуролсизланиш тўғрисида битимни дарҳол имзолашга ҳеч нарса ва ҳеч ким халақит бераётгани йўқ. Биз бунга тайёрмиз.

Бундай қилишга тайёр эканлигимизнинг сабаби нима?

Бунинг сабаби шуки, биз социал тузуми турлича бўлган давлатларнинг ўзаро тинч-тотув яшашларини таъминлаш мумкин ва зарур деб ҳисоблаймиз. Биз капиталистик дунёга тинч мусобақа қилишни ёки Сизлар афзалроқ кўрган сўз билан айтганда, рақобат қилишни таклиф этаётирмиз. Биз ўз келажагимизга ишонамиз.

Капиталистик дунёнинг раҳбарлари, биз ҳам ўз келажагимизга аминмиз, дейишади. Бас, шундай экан, энди гап нимада қолди? Биз Ғарб давлатларига бундай деяпмиз: Келинглар, қурол-яроғларни тугатайлик, армияларни тарқатиб юборайлик, ҳарбий бюджетларни тугатайлик ва тинчлик соҳасида мусобақа қилишайлик,—ким ўз халқига турмушнинг тағин ҳам юксак моддий даражасини ва тағин ҳам кўпроқ маънавий бойликни таъминлаб берар экан, ким ўз халқига энг бахтиёр, энг эркин, энг қувноқ ижодий ҳаётни тезроқ таъминлаб берар экан, мана шу соҳада мусобақа қилишайлик.

Ғарбдаги баъзи сиёсатчилар яхши кўриб қолган сўзлар билан айтганда, «Кремлнинг махфий ниятлари» мана шу. Кўриб турибсизки, мен сизларга бу сирларни бажонидил очиб бераётирман.

Менинг гапиришим учун берилган вақт тугаб қолди. Самимий табрик сўзларини, совет халқига дўстлик сўзларини айтиб, бизга хатлар ва телеграммалар юборган Австриянинг ҳамма гражданларига ўз номимдан ва ўз йўлдошларим номидан қизғин ташаккур изҳор қиламан.

Ватанимизга қайтиб борганимиздан кейин биз Австрияда кўпгина яхши, содиқ дўстларимиз бор, деб, Австрия халқи ҳам ҳамма халқлар ўртасида дўстлик ва тинчлик иши учун курашишга қаттиқ бел боғлаган деб айтамиз. Сиз, азиз тингловчиларга чин кўнгилдан энг яхши истакларни билдиришга — ишларингизга муваффақиятлар тилашга ва шахсий ҳаётингизга бахт-саодат тилашга, оилангизга тинчлик ва осойишталик тилашга, болаларингизга сиҳат-саломатлик, тинчликсевар мамлакатингизга равнақ тилашга ижозат бергайсиз.

Вақтингиз ва имкониятингиз бўлса бизнинг мамлакатимизга келинглар. Бизнинг мамлакатимиздан келган меҳмонларни сизлар бу ерда қандай кутиб олган бўлсангиз, совет кишилари ҳам сизларни бундан қолишмайдиган даражада кутиб олиб, хурсанд қиладилар.

Тинчлик ва дўстлик!

Фриден унд фройндшафт!

Кўришгунча хайр! Ауф видерзеен!

Илтифотларингиз учун раҳмат!

А. И. МИКОЯН бир группа америкалик туристлар билан учрашди

СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Микоян Совет Иттифоқи бўйлаб саёҳат қилаётган америкалик туристларнинг катта бир группасини уларнинг илтимосига мувофиқ, 7 июлда Кремлда қабул қилди. Группа составида Америка Қўшма Штатлари турли табақаларининг бир қанча штатлардан келган намояндалари: бизнесменлар, фермерлар, ўқитувчилар, ёзувчилар, руҳонийлар, студентлар ва бошқалар бор.

Группага бошчилик қилувчи америкалик жамоат арбоби профессор Жэром Дэвис тинчлик ва яхши ният миссияси билан Совет Иттифоқига келганликларини айтди. Дэвис меҳмондўстлик учун ташаккур изҳор қилиб, группанинг бошқа аъзолари сингари ўзи ҳам Совет ва Америка халқлари ўртасида дўстона алоқаларни мустаҳкамлашга тарафдор эканлигини айтди. Шу билан бирга Дэвис АҚШда Совет Иттифоқига Америка жосус самолёти юборилганлигини қораловчи доираларнинг сенатор Фулбрайт айтган фикрига уларнинг ҳаммаси қўшилганлигини таъкидлади.

Суҳбат вақтида тинч-тотув яшаш, ёппасига ва батамом қуролсизланиш, Совет Иттифоқи билан АҚШ ўртасида иқтисодий ва маданий алоқаларни ривожлантириш масалалари тўғрисида гаплашилди.

А. И. Микоян америкалик туристларни қизиқтирган жуда кўп саволларга батафсил жавоб қайтарди. Учрашув эркин, дўстона вазиятда ўтди.

Суҳбат вақтида Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг масъул секретари М. И. Котов, «Интурист» Бутуниттифоқ акциялик жамият правлениеси раисининг ўринбосари С. С. Никитин ва СССР Министрлар Совети Чет мамлакатлар билан маданий алоқа Давлат комитети Америка мамлакатлари бўлимининг мудири Б. Н. Крилов ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

ҒЎЗА ЧАНҚАТИБ ҚЎЙИЛГАН

«Ғаниобод» совхози ишчилари 9500 тонна пахта етиштиришга аҳд қилганлар. Совхозда мажбуриятни бажариш учун ҳамма имкониятлар мавжуд. Лекин ана шу имкониятлардан ўринли фойдаланилмаяпти, ғўза парвариши эса талабга мутлақо жавоб бермайди.

«Ленинград» бўлимида ғўзани парвариш қилиш шунчалик суст бормоқдаки, кўпгина майдонларда биринчи ишлов ҳали ҳам тугалланмаган. Бўлим бошқарувчиси ўртоқ Ғофуров берилган топшириқларнинг бажарилиши устидан қаттиқ назорат ўрнатмаган. Шунинг учун ҳам тузилган графиклар бажарилмай қола беради. Шарофиддин Қўлдошев бошлиқ бригадада яхши ривожланмаган нимжон ғўзалар кўп. Бригаданинг 10 гектар ердаги текис ғўзаси парвариш қилинмай ташлаб қўйилган.

Шуни айтиш кераккн, ўтган йили ғўзани суғоришда сизот сувлардан фойдаланиш яхши натижа берган эди. Бу йил ҳам «Ленинград» бўлимида иккита насос ўрнатилиб, ишга туширилган бўлса-да, ғўзанинг сувга талаби ортган шу кунларда насослар бузилиб қолди. Бўлим раҳбарлари эса сув насосларини тузатиб ишга тушириш тўғрисида қайғирмаётирлар. Натижада Раҳим Маматқулов бригадасида 108 гектар ердаги ғўза чанқатиб қўйилган.

Ўзбекистон районидаги Сталин номли колхозда ҳам ғўза парвариши ва айниқса экинларни суғориш жуда қониқарсиз бормоқда. Бундан ташқари тракторлардан унумли фойдаланилмаяпти. Ғўза қатор оралари атиги 7—8 сантиметр чуқурликда юмшатилмоқда. Маълумки, қатор оралари яхши ишланмаса, ерда нам сақланмайди ва ғўза чанқаб қолади. Колхоз раҳбарлари эса сувталаб ғўзаларнинг ўз вақтида қондириб суғорилишини таъмин этмаётирлар.

Экинларни ўз вақтида парвариш қилмаслик ҳоллари райондаги «Комсомол» ва «Партия XX съезди» совхозларида ҳам учрайди. «Комсомол» совхозининг ўртоқ Отабоев бошчилик қилаётган бўлимида 300 гектардан ортиқ ердаги ғўза парваришдан қолмоқда. Жуман Қобулов бошлиқ бригадада ҳали чопиқ трактори ораламаган пайкаллар бор. Ғўзалар ёввойи ўт ичида қолиб кетган.

Ўзбекистон район пахтакорлари мўл ҳосил етиштириш юзасидан ўз зиммаларига олган мажбуриятларини шараф билан бажариш учун ғўза парваришида йўл қўйилган камчиликларни тугатиб, ишни яхшилашлари, айниқса ғўзанинг чанқаб қолишига йўл қўймай, ўз вақтида суғорилишини таъминлашлари керак.

М. НАСРИДДИНОВ.

ЧОРВАНИ НИМА БИЛАН БОҚМОҚЧИСИЗ?

Шўрчи йирик чорвачилик районлардан бири. Лекин, бу ерда ем-хашак базасини мустаҳкамлашга яхши эътибор берилмаяпти. Ўтган йили 63 минг 70 тонна ўрнига атиги 7.445 тонна ем-ҳашак тайёрланди. Ҳайриятки, қиш унча қаттиқ келмади. Шундай бўлса ҳам, ем-ҳашакнинг кам тайёрланганлиги чорва моллар туёғини кўпайтириш, маҳсулотни оширишга анча путур етказди. Масалан, Киров номли колхозда 1500 ўрнига 989 та қорамол боқиляпти. Чўчқалар туёғини кўпайтириш плани эса атиги 42 процент бажарилган, холос.

Бу йил табиий ўт ҳамма ерда кўп бўлди. Яйловларга бой бўлган «Шарқ юлдузи» колхозининг раиси Иброҳим Ўраев билан суҳбатлашганимизда у, ўт ҳеч қачон бу йилгидек мўл бўлмаганлигини айтди. Амалда эса, ҳашак ўриш ўз ҳолига ташлаб қўйилган.

Тайёрланган ҳашак 50 тоннадан ошмайди. Ҳолбуки, планда кўрсатилишича 4 минг 250 тонна ем-ҳашак тайёрланиши керак. Колхозда ем-ҳашак тайёрлашга 279 киши ажратилиши зарур бўлса, бу ишда ҳаммаси бўлиб 65 киши ишлаяпти.

Сталин номли колхозда ҳам механизмлар тўла ишга солинган эмас. «Аҳвол нега бундай?» деб сўралганда, колхоз раиси Иброҳим Чориев:

— Қолоқликка бундан буён барҳам берамиз, — деди совуққонлик билан. Колхозда ҳашак ўришда 392 киши ўрнига 17 киши қатнашяпти.

Район бўйича 40 минг тонна янтоқ тайёрланиши планлаштирилган бўлса-да, янтоқ ўришга ҳали киришилмаган. Табиий ўтдан ва бедадан тайёрланган ҳашак планнинг атиги 10 процентидан ошмайди. Бу рақамларни кўрган ҳар бир киши: шўрчиликлар чорвани қишда нима билан боқишар экан, деб ўйлайди.

Район партия комитетининг секретари Э. Мавлонов, район ижроия комитетининг раиси А. Диёров ўртоқлар ем-ҳашак тайёрлашдаги бундай ташвишли аҳволни тузатиш чорасини кўришлари керак.

О. ҲУСАНОВ.

ЯНГИ БОҒ ҲОСИЛИ

ҒУЗОР. Карл Маркс номли колхознинг 100 гектарга яқин боғи бор. Бу мевазор ва токзорлар 1958—1959 йилларда ташкил этилган бўлиб, бир қисми бу йил ҳосилга кирди. Колхоз соҳибкорлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг «Ўзбекистон ССР да боғдорчилик ва узумчиликни янада ривожлантириш тўғрисида»ги қарорини муваффақиятли бажаришга муносиб ҳисса қўшиш учун мевали дарахт ва токларни яхши парвариш қилишмоқда.

Бегмат Холов бошлиқ боғдорчилик бригадаси аъзолари ҳар гектар ерга 150 килограммдан селитра, 7—8 тоннадан маҳаллий ўғит солиб уч марта озиқлантирдилар. 30 гектар узумзор икки марта хомток қилинди.

Боғбонлар токлар ҳосилга кирган дастлабки йилда гектаридан 10—15 центнердан ҳосил олиш учун курашишмоқда.

Ж. МУҲИДДИНОВ.

РЕСПУБЛИКАМИЗНИНГ ДОНГДОР КИШИЛАРИ

Тошкент область, Калинин районидаги Сталин номли колхознинг сут соғувчиси Хайри Толипованинг номини ҳамма ҳурмат билан тилга олади. Хайри ўзига бириктилган 12 сигирнинг ҳар биридан 4 минг килограммдан сут соғиб олиш мажбуриятини олди. Бу қиз олган мажбуриятини шараф билан бажариш учун курашиб, ярим йилда ҳар бир сигирдан 2700 килограммдан сут соғиб олди. СУРАТДА: Хайри Толипова.

Қ. РОЗИҚОВ фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

ҚОВЖИРАГАН ЎТЛАР

Чироқчи районидаги Карл Маркс номли колхозда жамоат чорвачилиги яхши ривожланган, қорамолларнинг ўзи 1100 бошдан ортиқдир. 4000 дан ортиқ қўй-эчки боқилмоқда.

Колхозда тўртта ем-ҳашак жамғариш бригадаси ташкил қилиниб, бу бригадалар етарли механизм ва ишчи кучлари билан таъминланган.

Чорва молларнинг қишдан соғлом чиқиши учун ҳозирдан тайёргарлик кўриш керак.

Ем-ҳашак тайёрлаш бригадаларига бириктилган колхозчилар ва техника кучи билан бу йил ем-ҳашак жамғариш планини икки ҳисса қилиб бажариш мумкин. Аммо колхоз раҳбарлари бу ишга етарли аҳамият бермаяптилар. Шу сабабли, табиий ўтларни ўриб олиш ва ундан силос бостириш қониқарсиз, мутлақо талабга жавоб бермайди. Масалан, Қаршибой Назаров бошлиқ бригадада табиий ўт етилгандан буён 10 колхозчи ва битта трактор косилкаси билан атиги 28 тонна ҳашак тайёрланган. Ўртоқ Ғилмуродов бошлиқ бригада бу йил 800 тонна ҳашак тайёрлаши лозим. Бу бригада эндигина 29 тонна ҳашак жамғарди, табиий ўтлардан силос бостириш ҳам ана шундай сусткашлик билан бормоқдаки, суръат тезлаштирилмаса, план ҳам бажарилмай қолиши турган гап.

Ем-ҳашак тайёрлашда трактор косилкалари ва от косилкаларидан унумсиз фойдаланилмоқда. Шуниси ачинарлики, колхоз раҳбарлари табиий ўтлардан ем-ҳашак жамғарилиши билан қизиқмаётирлар. Улар ҳатто ҳозиргача қанча ҳашак тайёрланганини айтиб бериша олмайди.

Бу йил табиий ўтлар мўл бўлди. Илғор колхозлар бу қулайликдан фойдаланиб икки-уч йилга етадиган миқдорда ем-ҳашак жамғариш, ўт ширасини йўқотмай туриб силос бостиришга киришдилар. Афсуски, Карл Маркс номли колхозда мавжуд имкониятлардан тўла фойдаланилмаётир. Мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш учун энг қулай фурсатлар ўтказиб юборилмоқда.

Саратоннинг иссиқ кунлари бошланди. Колхоз раҳбарлари ўтнинг қуриб қовжирашини кутмай, ширали ўтлардан силос бостириш ва пичан тайёрлашни кучайтиришлари кер[illegible]

Б. АБАНОВ.

ПЛЕНУМ ҚАРОРЛАРИ—ЖАНГОВАР ПРОГРАММА

З. САНОҚУЛОВ

Ўзбекистон КП Жиззах райкомининг секретари.

Олдимизда жуда катта ва шарафли вазифалар турибди. Район меҳнаткашлари дастлаб бу йил 37 минг 600 тонна пахта етиштиришга қарор қилган эдилар. Яқинда бу режани қайта кўриб чиқиб, 40 минг тонна пахта етиштириш ҳақида янги социалистик мажбурият олдилар. Бу, ўтган бутун хўжалик йилида давлатга сотилган пахтадан 11 минг 600 тонна кўп демакдир.

Бундай юксак мажбурият қабул қилинганда нималарга умид боғланди?

Ҳар қандай муваффақиятнинг тақдири кадрларга, партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлик савиясига боғлиқ. Районимизда кейинги вақтларда ҳар қандай мураккаб вазифани шараф билан бажаришга қодир, малакали кадрлар анча кўпайди. Улар ички резервларни қидириб топиб ишга туширмоқдалар, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришга катта ҳисса қўшмоқдалар. Район партия, совет ташкилотлари кенг меҳнаткашлар оммасининг куч ва ғайратини етти йиллик планни барча кўрсаткичлар бўйича икки-уч йилда бажаришга сафарбар этмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг «Ҳозирги замон шароитида партия пропагандасининг вазифалари тўғрисида»ги қарорида ва кейинги пленумлари қарорларида коммунистик жамият қурилиши кенг авж олдирилган даврда партия ташкилотлари амалга ошириши лозим бўлган пропаганда ишларининг жанговар программаси белгилаб берилган. Район партия ташкилоти ана шу программа асосида иш олиб бормоқда. Бу йил давлатга 40 минг тонна пахта берамиз! Оммавий-сиёсий, ташкилий-тарбиявий ишларимиз ана шу конкрет вазифани бажаришга қаратилмоқда.

Район партия комитетининг иш услуби ва методи такомиллаштирилди. Бошланғич партия ташкилотларининг фаолияти билан яқиндан шуғуллаиила бошланди.

Бўлар-бўлмас йиғилишлар ўтказиш, устма-уст қарорлар қабул қилиш каби яроқсиз услубдан воз кечилди. Район партия комитетининг бюро аъзолари, пленум аъзолари омма орасида, бошланғич партия ташкилотларида, бригадаларда, сут-товар фермаларида бўлиб, етти йиллик илғорларининг иш тажрибасини оммалаштирмоқдалар, йўл қўйилган камчиликни шу ернинг ўзида бартараф этишда амалий ёрдам кўрсатмоқдалар, бу билан зиммага олинган социалистик мажбуриятларнинг бажарилишига кўмаклашмоқдалар.

Шуни айтиш керакки, бу йилги мажбуриятимиз чакки эмас: давлатга 3800 тонна гўшт, 3080 тонна сут, 13 минг тонна ғалла, 421 тонна жун ва бошқа маҳсулот сотишимиз керак. Халқимизнинг фидокорона меҳнати туфайли бу мажбуриятларнинг кўпчилик қисми ошириб бажарилди. Масалан, давлатга пландаги 70 тонна ўрнига салкам 80 тонна пилла, 1 миллион 130 минг дона тухум сотилди, гўшт сотиш бир ярим йиллик плани адо этилди.

Район партия комитети кадрларнинг ташаббускорлигини оширишга алоҳида аҳамият бераётир. Совет, касаба союз, комсомол ташкилотларининг роли оширилди, улар ҳар қандай вазифани шараф билан бажараётир. Натижада район партия комитети ишни ташкил қилиш, оммани коммунистик руҳда тарбиялаш, социалистик мусобақани авж олдириш каби муҳим ишлар билан шуғулланмоқда.

Биз бир йилда пахта етиштириш юзасидан бирярим-икки йиллик планни бажаришга қарор қилганимизда қуйидаги резервларни назарда тутганмиз: ҳосилдорликни ошириш ҳисобига 6000 тонна, янги ер ўзлаштириш ҳисобига 5600 тонна пахта етиштирилади. Ҳозир бундан муҳим вазифамиз йўқ.

Бу йил 13 минг тонна пахта ҳосили етиштириш учун курашаётган «Москва» колхози ҳосилдорликни гектар бошига 5—6 центнер оширишга аҳд қилган Будённий номли, Ленин номли, Хрущев номли, Жданов номли колхозларда ғўзалар ёппасига гуллади. Аммо бунга махлиё бўлмай ғўза парвариши тобора кучайтирилмоқда.

Сталин номли колхоз ҳосилдорлик жиҳатдан узоқ йиллар давомида бир нуқтада туриб қолди. Район партия комитети бу хўжаликни юксалтириш тадбирларини кўрди: моддий-техника ёрдами берилди, бундан муқаддам Будённий номли илғор хўжаликка моҳирлик билан раҳбарлик қилиб келган коммунист ўртоқ З. Норматов шу колхоз раислигига тавсия этилди. Янги раис партия ташкилотига, коммунистларга, активларга таяниб янгича иш бошлади. Натижада хўжалик гуркираб ўса бошлади. Колхознинг 2200 гектар майдондаги ғўзаси районда биринчи бўлиб гулга кирди. Колхоз бу йил гектаридан 30 центнердан пахта ҳосили етиштириш ҳақидаги мажбуриятини сўзсиз бажаради.

Бу йил районимизда минг тонначилик ҳаракати бошланди. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Т. Равшанов, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати П. Азимова, коммунистлардан Ж. Ражабов, Қ. Икромов, Ж. Турдиев ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг аъзолари минг тоннадан пахта ҳосили етиштириш учун курашмоқдалар. Бу ташаббус оммавий ҳаракатга айлантирилмоқда.

Бироқ, районда ҳали икки минг гектар ердаги ғўзанинг ривожи талабга жавоб бермайди. Ўтган йилларда сув танқис бўлиб, анча қийинчиликларга дуч келинган эди. Бу йил сув сероб бўлди, аммо ундан фойдаланишда исрофгарчиликка йўл қўйилмоқда. Айрим колхозларда мутахассислар ҳамон ўз ўрнини топиб олган эмас. Ишимизда кампаниячилик ҳоллари учраб туради. Район партия комитети ана шу камчиликларни тез кунда бартараф этишга бутун куч ва техника воситаларини сафарбар этмоқда.

Районимиз меҳнаткашлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети III Пленуми қарорларини атрофлича муҳокама қилиб, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларни тезроқ бажариш ҳаракатидадирлар.

Пахтакорларимиз асосий эътиборни июль ойида ҳар туп ғўзада 5—6 тадан бўлиқ кўсак тўплашга қаратдилар. Ҳамма майдонлардаги ғўзалар механизмлар воситаси билан икки томонлама парвариш қилинмоқда. Колхозлардаги от-улов кучлари ҳам ғўза парваришига чиқарилди.

Колхозларда ҳашаротга қарши курашувчи постлар тузилди, пуркагич ва чанглатгич аппаратлар ишга туширилди.

Бу йил ўтган йилга қараганда қарийб икки баравар кўп майдондаги пахта машинада териб олинади. Буни ҳисобга олиб, ғўза ҳозирдан бошлаб машина теримига мослаб парвариш қилинмоқда. Партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари, мутахассислар, қишлоқ хўжалик органлари ходимларининг диққат ва эътибори бу шарафли вазифанинг муваффақиятли бажарилишини таъминлашга қаратилган.

Жиззах районининг меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг июль пленумини меҳнатда муносиб совғалар билан кутиб оладилар, партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишлар савиясини бу йил давлатга 40 минг тонна пахта сотиш ва шу каби қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларини ҳам гуркиратив ривожлантириш ҳақидаги мажбурият шараф билан бажарилишини таъминлайдиган даражага кўтарадилар.

ДУМБУЛ

ҲИКОЯ

Иброҳим РАҲИМ

Думбулдан дур чиққанини эшитганмисиз?

...Нақшон мактабида эртага тўй деган куни кечқурун ўнинчи «А» синф болалари классга тўпланди. Юмолоқ юзли Яйра сўз олди. У қалин қошларини чимириб:

— Бутун синф билан янги фермага ишга борамиз! — деди.

Зал жонланиб кетди. Болалар қувончданми, ҳаяжонданми, бирбирларини табриклагандай гурунг бошладилар. Шу чоқ «Яйра бекор айтяпти» — деган овоз эшитилиб қолди. Бу — Холдорнинг овози эди.

— Бу нима деганинг?

— Ҳаммамиз бир институтга борамиз деган ким эди?!

Ғала-ғовур кўтарилди. Яйра хўмрайиб қаради-да «қароримиз шу!» — деб ўтириб олди.

Холдорнинг лаби лабига чиппа ёпишиб қуруқшаб кетяпти.

— Майли, Холдор ўқиб келсин, — деди кимдир. — Колхозга агрономлар ҳам, зоотехниклар ҳам керак.

— Қўлини совуқ сувга урмаган одам қандай агроном бўлади.

— Аълочи бўлолмаганингга алам қиляптими? — деди Холдор Яйрага чақчайиб.

Яйранинг жаҳли чиқди, лаби оқариб тескари бурилиб олди:

— Борса бораверсин...

Холдор биринчи синфдан «аълочи» бўлганига қизиқиб, хаёли дарс ёдлаш билан ўтди, уй иши, дала юмушига унча қизиқмади.

Ўзини Нақшоннинг «гули» деб билган Холдор Тошкентнинг «меваси» бўлиб етилиб келишига ишонган ҳолда институтга жўнади.

Нақшон катта қишлоқ эмасми, унинг бир эмас, учта ўрта мактаби бор. Шу сабабдан нақшонликлар бу йил Холдор билан ўн саккиз кишини олий ўқув юртларига жўнатдилар.

Нақшонлик болалар Тошкентга келиб, турли институтларга тарқалиб кетишди. Холдорнинг куни дарс тайёрлаш, имтиҳон бериш ташвиши билан ўтди. Нақшонликлар аҳён-аҳёнда Навоий майдонидаги «Пахта чаноғи» фонтани атрофида учрашадиган бўлдилар. Ҳар галги учрашувларда Холдор навбатдаги синовдан қўли баланд ўтганлиги ҳақида думоғдор гаплар қиларди.

Нима бўлдию синовлар тугамасдан Холдорнинг ҳужжатларини қўлига қайтариб бердилар.

Институт Холдор тасаввур этган, ҳамма оқар сувни бағрига жойлайдиган денгиз эмас, балки девор-дарвозали, қулф-калидли даргоҳ бўлиб, унча-мунча Холдорлар унинг остонасида кўлмаклаб қолиши ҳеч гап эмас экан. Икки оғиз гап билан шундоқ ошиб-тошиб оқаётган Холдорни бир ҳовуч кўлмак сув қилиб қўйдилар. Қабул шартлари тўсатдан ва бутунлай ўзгариб кетибди. Назарияни қўйиб амалиядан сўрадилар. Холдор деҳқон бўлмоққа эмас, олимликка тайёрланган эди...

Холдорнинг ҳеч бир қоғози, қоп-қоп ваъдалари инобатга ўтмади. «Икки йиллик тажриба олиб келсанг, сўнгра дарвозани очамиз» деб туриб олдилар. Ётоқхона коменданти шу оқшомдаёқ унинг койкасини бошқа болага бериб юборди. Меҳмонхоналар банд экан. Сассиқҳовуз чойхонасида қўнок бўлишга тўғри келди. Унинг қатнамаган институти қолмади. Ҳамма жойда бир ўринга ўн беш ариза. Олтин медалликлар ҳам беҳисоб. Кейин институтлардан умидни узиб, техникумларга қатнашга тушди. Кўчадаги афишалар, газеталардаги эълонларга қараганда бутун мамлакат ўқув юртларидан иборатдай туюладию аммо ҳеч қаерда нақшонлик Холдор сиғадиган жой йўқ. Техникумларда ҳам одам минди-минди...

Бир ҳафта ўтгач, Холдорнинг ҳамёни бўшади. Нақшондан телеграф орқали чақиртириб олган пули ҳам кўча юриши, чойхона турмушига бардош бермади. Қишлоқ узоқ, шаҳар тор... Холдор ишга кириш пайида уч-тўрт ерга учради. Ҳамма жойда уни жуда хушмуомала кутиб олиб, совуқ кузатиб қолдилар. Ҳаммасининг гапи бир: «Ҳунарсизлар қора ишдан бошлайдилар...». Ҳунари йўқ кишининг заводга кириши ҳам қийин экан. Холдор ҳаммоллик қилсинми? Йўқ. Мардикор бозорига борсинми? «Мусофир юртда» мардикорлик қилиш учун ўн йил ўқибмиди!..

Шу орада нақшонлик болаларнинг кўплари ўқишга кириб олди. Баъзилари конкурсдан ўтолмай кетиб қолишди. Уларнинг Тошкентда ўйнаб олгани қолди холос. Холдор эса, ўйиндан ҳам зерикди. Қишлоққа қайси юз билан боради? Шаҳарда қаерга сиғади?..

Кунлар ўтаверди. Холдор чўп бўлиб кетди. Шу орада неча марта «қаерда юриб, нима қиляпсан?» деган шаъмалар ҳам эшитиб олди. Кунларнинг бирида чойхоначи «кўрпангни кўтар, тагингни супураман» деди. Шу гапдан кейин кўзига жиққа ёш олиб, кўрпасини орқалаганича поездга чиқди...

Нақшонга қайтгач, ота-онасига касалликни баҳона қилди, аммо синфдошларига, айниқса Яйра билан раис Болта Бадаличга рўкач қиладиган баҳона қидириб тополмади. Уни кўргани синфдошларнинг ўзлари келдилар. Бири қаймоқ, бири пишлоқ, кимдир сариёғ олиб келипти. Яйра эса, силосга ўрилган жўхоридан бир жуфт думбул келтирибди. Холдорнинг назарида улар бояги-бояги синфдошлар, ҳатто Яйра ҳам ҳеч нарса кўрмаган, ҳеч гап эшитмагандай ўтирибди. Холдор ҳаммадан кўра кўпроқ Яйранинг таънасидан қўрқар, «Яйранинг тили—ёй» деб унга рўпара келишдан безиллар эди. Яйранинг жим ўтириши дарёнинг остки оқимидай шубҳали эди. У, заҳрини ташига чиқармаса ҳам, ичида «ҳолинг шуми?» деяётгандай мағрур. Унинг мағрурлиги—Холдорнинг яна бир мағлубияти. Агар шу чоқ Болта Бадалич кириб қолмаганида, Холдор «кўзларингни мендан нарига ол, Яйра!» деб қичқирмоқчи эди. Болта Бадалич одатдагидай қувнаб «кабоби отангдан, қимизи мендан» деб оғир бутилни ўртага қўйди. Яна хушчақчақлик давом этди. У, Холдорнинг бошидан кечирганлари ҳақида оғиз очмади.

— Ўқиш қочмайди, — деди Болта Бадалич. — Бир йилга отпуска қил, ишга киритиб қўяй. Янаги ёзга отнинг калласидай пулни белбоққа тугиб, ўқишга равона бўлаверасан.

Касал кўрпачасида ётган Холдор чордона қуриб ўтириб олди. Ҳамма чиқиб кетгандан кейин эса, Яйра ташлаб кетган думбулни қўлига олиб, «бунда бирор гап йўқмикин?» дегандай синчиклаб қаради. Думбул доналарига бармоғи ботгач, портиллаб сути отилиб кетди. «Яйранинг атайлаб думбул олиб келиши» унга жумбоқ эди. Ўйланиб ўйига етолмай, чорбоғ айланишга тушди.

«Нима қилсам экан? Нима қилсам экан?»...

Унинг тили шу уч сўздан бошқа иборани унутиб қўйган эди. Хаёлни «ҳолва» деб адашган экан, хаёл шу қадар беором нарсами? Холдор кечаси билан ҳам хаёлдан ўртаниб чиқди. Ниҳоят, нонуштадан кейин «синфдошларимнинг олдига бораман» деб кетганича ой чиққанда келди.

Эртасига яна эрталабдан ғойиб бўлди. Аввало янги ташкил қилинган гўшт-сут фермасининг ҳамма хўжаликларини кўришга тўғри келди. Бирга ўқиб, бирга ўсган одамларнинг ёнма-ён ишлашига нима етсин. Аммо фермада «штат йўқ» деб унинг тарвузини қўлтиғидан туширдилар. У яна уч кун уйида ётиб олди.

Тўртинчи кун деганда Болта Бадалич дарвозанинг ҳалқасини тақиллатди.

— Холдорвой, қани юр, дам олганинг етар энди.

Холдор, раис мени чеканкага солса керак деб ўйлади-да бир йўла эски кийимларини кийиб чиқди. Остонадан ҳатлаган кездан то янги ферма дарвозасигача етгунча раиснинг гапини тинглаб борди. Болта Бадалич нуқул гўшт, сутдан гапирди. Ферма биноси ёнига келгач, тўсатдан чўчқа ҳақида гапира бошлади. «Энг тез кўпаядиган», «энг сердаромад», «энг... энг... ва энг... энг...»лардан кейин у Холдорга «шу чўчқалар сенинг тасарруфингда бўлади» деди.

Холдор ҳанг-манг бўлиб қолди. Кейин ўтириб олиб бош қашлашга тушди. Болта Бадалич Холдорнинг устози эди. У, Нақшон мактабида биологиядан дарс берган, ўсимликлар институтида фанлар кандидатлигига диссертация ёқлаб келганидан бери «Нақшон» колхозига раис. Мактабда уни ҳамма Болта Бадалич дер эди, колхозда ҳам уни шу ном билан улуғлашади. Шундай устознинг гапини икки қилиб бўлармикин?... Холдор ўйлаб ўйига етолмай, «хўп, майли» деб юборганини ўзи ҳам сезмади.

Нақшонликлар азалдан чўчқани ёқтирмайдилар, тўғриси, ёмон кўрадилар. Шу сабабдан чўчқа фермасига сира сон кирмади. Елланма бир чўчқабоқар бор эди, у ҳам кетиб қолди. Мана энди умид ёшлардан. Болта Бадалич худди шундай деди: «Умид ёшлардан».

Холдор ноилож чўчқабоқар бўлиб қолди. Ота-онасига «фермага ишга кирдим» дедию, аммо ҳунарининг номини тилга олмади. Лекин шу куниёқ «кимсан, Эрмат ҳисобчининг ўғли шундоқ Холдорнинг чўчқабоқар бўлгани» Нақшонга дув-дув гап бўлиб кетди. Шундан кейин ота-она ҳам ундан жирканадиган бўлиб қолишди. Отаси қовоғини солиб юраверди, онаси икки гапнинг бирида «кунимиз чўчқабоқарликка қолганмиди, ота касбини қила қолсанг бўлмасмиди!» деяверди. Бусиз ҳам нотаниш касб Холдорнинг жонига теккан эди. «Шу ҳунарингни ташлаб қоч!» деди шайтони унга. «Қаёққа борасан, нима ҳунар тутасан? Ҳеч бўлмаса икки йил ишлади деган справкани қўлга киритгунча чида» деди унинг бошини қотирган хаёл.

Агар Болта Бадалични юз-хотир қилмаганида, синфдошларнинг дашномидан қўрқмаганида, Холдор аллақачон фермани ташлаб кетгудай эди. Болта Бадалич ҳам Холдорнинг кайфиятини яхши билганидан унинг кўнглига далда бериш ва ишига кўмаклашишдан зерикмади. Гарчи бу соҳа зоотехникка тобе бўлса ҳам, Болта Бадалич уни шахсан тасарруфига олди. Кун ора, ҳар куни, гоҳо эрта-кечин уни чўчқа фермасида Холдор билан суҳбатда учратадиган бўлдилар. Одамлар раиснинг кунига чўчқахонага қатнашини ёқтирмасалар ҳам, ҳар ҳолда Болта Бадалич «Холдорни одам қилмоқчи» деб севинар эдилар. Яйра эса уларнинг шу қадар ҳамжиҳат бўлиб кетганини «раис думбул қовуряпти» деб атади.

Холдор ҳам нима гапи бўлса «шахсан Болта Бадаличга» айтадиган бўлиб қолди. Аста-секин у чўчқачилик ҳунарига кўника бошлади. Аммо Яйранинг тили...

Яйра ҳам атайлаб чўчқахона олдидан йўталиб ўтади. Бир куни кўзи кўзига тушганида тилини бурро қилиб «Ҳорманг, «аълочи!» деб қўйди. Яйранинг бу ёйи Холдорнинг миясидан кириб, товонидан тешиб чиқди. Шу чоқ у ўзини фақир сезди-да «фақир киши панада» деган мақолни эслаб, кўрпа-тўшагини чўчқахонага келтириб олди. Шундан кейин унинг қулоғи тинса ҳам ўзи тинчимади.

Бу гаплар ҳам ҳолва экан, гапнинг энг йўғони чўчқаларнинг ўзидан чиқиб қолди. Бир куни эрталаб Болта Бадалични фермадан кузатиб қўйгач, ичкари кираркан, кўзи қинидан чиқдию, қўлидан тоғораси тушди. Ҳамма чўчқа думсиз бўлиб қолибди...

— Чўчқа думи кимга керак экан? — деб ўйлади Холдор энсаси қотиб. — Кимнинг иши бу?

Жонворлар хуриллашиб, бирибиридан чўлтоқ думини яширгандай гир айланмоқда. Кишининг раҳми келади. «Ғанимнинг иши бу» деб ўйлади Холдор. Кимдир кечаси фермага кириб, жонворларнинг думини шартта-шартта кесиб олиб кетган. «Холдорнинг шўрини қуритишдан кимга фойда? Уни ким таъқиб қиляпти? Институтда оёғидан чалган одам ҳам шунинг ўзгинаси эмасмикин?»

Холдор бу ҳодисани дарҳол Болта Бадаличга еткизмоқчи бўлди, лекин оёғи тортмади. «Ғанимнинг ким? Гумонинг кимда?» деб сўраши турган гап. Аввало сирнинг тагига етиш керак эди. Катакларга қулф тушди. «Ғаним топилмагунча катакларга бировнинг қадами етмайди!» деди-да қидирувга тушди. Энг аввал сўқим бўлмасига кирди. Бу ерда унинг синфдошлари сўқимга қўйилган новвосчалар, ҳўкизлар семизликдан сағри йилтиллаб турибди. Ҳаммасининг ҳаммаёғи — ҳатто думлари ҳам жойида.

Синфдошлар қўли қўлига тегмай, замбилғалтакларда силос ташимоқда. Улардан бири, Холдорни кўрдию «келинг, мусобақадош!» деганича ғалтагини ғилдиратиб кетаверди. Бошқа болалар ҳам узоқдан салом ландилар, аммо «бу ерда нима қилиб юрибсан, ҳолинг қалай?» дейдигани топилмади. Юриш-туришларига қараганда Холдорнинг ғамидан мутлақо бехабарлар. Кейин у сутчилик фермасига кирди. У ерда ҳам соғувчи қизлар оёғи ерга тегмай югуриб юришибди. Синфдош қизлар ўғил болаларга қараганда зийракроқ экан, Холдорни ўраб олишди.

— Ишингиз юришмаяптими? Нимадан хафасиз? — деб сўради Яйра унинг авзойига разм солгач.

Холдор нима деб жавоб қилишини билмади, аммо жим туришни ҳам эп кўрмади. Қизларга қараб олди-да Яйрадан ўсмоқчилаб сўради:

— Чўчқахонага бирор киши кирганига кўзинг тушмадими?

— Йўқ, нима бўлди? Ўғри кирибдими?

Қизлар ташвишланиб, унинг оғзига тикилиб турибдилар. Холдор нима қилиб қўйганини сезиб, дарҳол ақли-ҳушини йиғиб олди.

— Ўғри нима қилсин, — деди ўнғайсизланиб, — катаклар атрофида бегона из турибди. Мусобақадошларимдан бирортаси борган бўлса, мени тополмай қайтганмикин деб келувдим...

Қизлар бир-бировларига қарашди, сўнгра негадир ҳаммасининг кўзи Яйрага қадалиб қолди. Яйра шунча кўзга бардош беролмаганиданми ёки энг биринчи бўлиб гап очгани ўзгаларни иштибога солганиданми, қизларга тик қараёлмади, бора-бора қип-қизариб кетди.

Қизлар «чўчқахонадаги бегона из Яйранинг изи экан» деб ўйладилар. Холдор ҳам унинг юзидаги ўзгаришларни «ғанимнинг ўз-ўзидан фош бўлиши» деб тушунди. Аммо бирор сўз айтишдан тилини тийди: гап бўлиб кетишдан қўрқди.

Қуёш найзага келганда «сўқим бўлмаси»нинг йигитлари кўриниб қолди. Холдор дарҳол катакларни қулфлаб, калидини кўрпасининг тагига яшириб қўйди.

— Ўзаро текширишга келдик, — деди синфдошлар.

— Хуш келибсизлар, — деди Холдор. — Қани, сўрига ўтиринглар, мусобақадошларни аввал тўйдириб зиёфат қиладилар... Нима билан сийлай? Афсуски, чўчқаларим сут-қаймоқ бермайди...

Болалар «бизга ўша сут-қаймоқ бермайдиган чўчқаларингни кўрсат» деб туриб олдилар. Шубҳа музи унинг бошига чиқди: «Бирор нарсанинг ҳидини билиб қолдилармикин? Ёки улар ишни қилиб қўйиб, энди томоша кўрсатмоқчиларми?»

Холдор калид қўйилган жойга вазмин ўтириб олди.

— Ҳазил кетмайди!

— Ҳазил эмас, мусобақа, ўзаро текширув...

— Сизларга кўрсатадиган чўчқам йўқ!

Шу пайт ичкаридан дупур-дупур аралаш чўчқаларнинг чийиллаган овози эшитилиб қолди.

— Ана, кўряпсизларми, — деб баҳона қилди Холдор. — чўчқалар болалаяпти, бундай пайтда ҳеч кимни киритиб бўлмайди. Ишонмасанглар, мана қўлланмаси...

Холдор ёстиқнинг тагидан иккита китобчани олиб кўрсатди. Шу билан бугунги «ўзаро текшириш» тугади. Аммо Холдорнинг ташвиши битмади. Ростдан ҳам Холдорнинг бир она чўчқаси болалади. Бир эмас, ўн саккизта оппоқ, «арчилган тухум» ҳуштак чалиб ётипти. Китобчанинг маслаҳати билан Холдор уларни ювиб, тараб, йўргаклаб бўлгач, атала қоригани кетди. Чойдиш қайнагудай вақт ўтганича йўқ, қайтиб келса иккитаси «учирма» бўлибди. Холдорнинг кўзи чақнаб кетди. «Изимга тушган одамлар бор экан, — деб ўйлади. — Бу ҳам Яйранинг ишимикин?»...

Агар она чўчқанинг оғзидаги қони, ердаги туёқчаларни кўриб қолмаганида, Холдор Яйранинг ёқасидан ушламоқчи эди. Ўз боласини ёриб еган ҳайвон «мана мени жазола» деб пишқириб турипти. Холдорнинг ҳоли қуриди. Ўтириб ўйлашга тушди. Ташлаб қочсинми? Истеъфо берсинми?..

— Уддалашим керак! Уддалашим керак! Уддалашим керак! — деди Холдор болалик одати билан ўз-ўзига далда бериб. Ярослав Чижда қандай экан деб ўйлаб қолди-да бир хат ва бир телеграмма ёзди...

У, машҳур чўчқабоқар Чиж ва Султоновлар билан ҳам мусобақадош эди. Холдор чўчқабоқарликни бўйнига олган куниёқ уларга хат ёзиб, «Келинглар, мусобақалашамиз» деган. Эртасигаёқ улардан: «Чақириғингизни қабул қиламан, мусобақалашишга тайёрман» деган жавоб келган.

(Давоми тўртинчи бетда)

Республикамиз шаҳарлари. Тошкентдаги Ново-Московская кўчаси яқиндагина ҳувиллаган жой эди. Ҳозир бу ерга борган киши эски жойдан асар ҳам тополмайди. Янги кўчалар очилиб, янги майдончалар ташкил этилиб, кўп қаватли бинолар қурилди. СУРАТДА: Ново-Московская кўчасининг кўриниши.

И. ГЛАУБЕРЗОН фотоси.

ЯХШИ ТААССУРОТ

Чирчиқ шаҳрида Ўзбекистон ССР халқ рассоми Н. Г. Карахан асарларининг кўчма виставкаси ташкил этилди. Унинг ранг-баранг ижодида республикамизнинг гўзал шаҳарлари, бой манзаралари, тоғлари акс этган. Караханнинг «Чирчиқда», «Тоғ манзаралари», «Чилонзор қурилиши», «Ватан гулламоқда» каби қатор полотнолари томошабинларда яхши таассурот қолдирмоқда.

Бундан ташқари, Карахан асарларининг кўчма виставкаси яна Оҳангарон ва Олмалиқ шаҳарларида ҳам ташкил этилади.

И. ИБРАГИМОВ.

ПАХТАКОРЛАР ХИЗМАТИДА

Самарқанд область, Каттақўрғон шаҳар музикали драм театрининг коллективи Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Сорахон Мелиева раҳбарлигида Бухоро областининг кўпгина районларида гастролда бўлиб, пахтакорларга маданий хизмат кўрсатмоқда.

Шу кунларда театр коллективи Қоракўл ҳамда Вобкент районларининг колхоз ва совхозларида бўлиб, Шамхаловнинг «Қайнона», Эгам Раҳимовнинг «Сизни таниб бўлмайди» комедияларини ҳамда икки бўлимдан иборат катта концерт қўйиб берди.

Х. АЗИЗОВ.

ДОРИ ҚИДИРИБ...

Тошкентдаги биринчи аптеканинг рецепт қабул қилувчи контролёри М. С. Шмитга ўрта ёшлардаги киши ялиниб-ёлборарди:

— Яна ўн ампула беринг, ахир врач йигирмата керак деган.

— Врач айтаберади, ярмини берганимга шукур қилсангизчи.

Беш кун аптекама-аптека юриб, врач буюрган 20 ампула В 12-витаминидан атиги ярмини олган Чирчиқ шаҳри ўт ўчириш командасининг шофери Сафар Каримов бўшашиб аптекадан чиқиб кетди.

Контролёрга А. Умарова рецепт узатди. Контролёр рецептга кўз югуртириб чиқди-ю, яна эгасига қайтариб берди:

— Бизда алоэ йўқ.

Бундай кўнгилсизликлар Тошкентдаги биринчи аптекада кунда бўлиб туради.

Шаҳардаги биринчи касалхона рецепти билан келган Горшова кўз оғриғи дорисини олиш учун уч соат вақт сарфлади.

— Худди мана шу дорини тайёрлаш учун, — дейди аптека ассистентларидан бири, — беш минут вақт етади.

Шундай экан, ўртоқ Горшова бир дори олиш учун нега шунча вақт сарфлади? Сабаби шундаки, келтирилган рецепт 4 марта қўлдан-қўлга ўтади, аптека ходимлари хоҳласалар тезда тайёрлаб берадилар, хоҳламасалар йўқ.

Бу аҳволга чек қўйиш керак.

Маҳкам РИХСИЕВ.

КИНО

«ЮБОРИЛМАГАН ХАТ»

Пойтахтимиз экранларида «Мосфильм» киностудияси ишлаб чиқарган «Юборилмаган хат» бадиий фильми намойиш қилиняпти. Совет геологларининг ҳаёти, қаҳрамонликлари ҳақида ҳикоя қилувчи бу фильм томошабинларнинг диққатини ўзига тортмоқда.

...Кўз илғамас, хилват тайга ўрмонлари. Асрлар давомида одамзод қадами тегмаган бу жойларда тўрт довюрак геолог қидирув ишлари олиб боришяпти. Улар орасида қидирув группасининг бошлиғи Сабинин, геологлар — нозик табиатли ва хаёлпараст Павел, ўз касбини жуда севган, идрокли қиз Таня, ҳаёт «аччиқ-чучуклари»ни татиб анча дағаллашиб қолган йўл бошловчи Сергей бор. Феъли бир-бирига ўхшамаган кишилар бир мақсад: Якутия тайгаларида олмос запасларини қидириб топиб, Ватанимиз бойлигига бойлик қўшиш йўлида хизмат қиладилар.

Лекин бу вазифани бажариш осон эмас. Бу йўлда геологларга жуда кўп қийинчиликлар ғов бўлди. Сибирь тайгаларининг инжиқ иқлими, сел-ёмғирлар, дарёлар тошқини уларнинг ишига халақит беради. Лекин қийинчиликлар довюракларни чўчитолмайди, улар тинмай қидирув ишлари олиб бордилар. Бу асnoда уларнинг характерларида ҳам муҳим ўзгаришлар бўлиб ўтди: Сергей Таняни астойдил севиб қолади, лекин қиз бошқа кишига кўнгил берган. Бу хол Сергейга чуқур руҳий азоб беради.

Кунлардан бирида Таня навбатдаги қидирув ишини олиб бора-ётиб, бир тошга кўзи тушади. Бу олмос эди. Геологларнинг қувончи ичларига сиғмайди. Ҳақикатдан ҳам қувонишга арзийди! Чунки кўп кунлик тортган қийинчиликлар бекорга кетмади. Ватан-халқ олдидаги муқаддас бурч бажарилди. Энди вазифа олмос топилган жой белгиланган картани «Катта ер»га етказиш эди.

Табиат асрлар давомида яширин бўлган ўз сирини билиб олган бу довюраклардан ўч олмоқчи бўлгандек ҳужумга ўтади. Тайгада кучли шамол бошланади, ўрмон ёна бошлайди. Геологлар ҳар қандай қийинчиликларга қарамай, картани тегишли жойга етказиш учун шошиладилар. Бу орада радио алоқаси ҳам узилиб қолади. Тўрт баҳодир ваҳший табиат ўжарлиги қаршисида ёлғиз қоладилар. Улар ёнаётган ўрмонни ташлаб чиқаётганларида Сергей ҳалок бўлади. Кучдан кетган, юролмай қолган Андрей эса бошқаларга юк бўлмаслик учун ўз ихтиёри билан улардан ажралиб қолади. Уни ҳар қанча изласалар ҳам тополмайдилар. Таня ва Сабинин йўлда давом этадилар. Баъзан тайга устида уларни излаб юрган самолёт ва вертолётларнинг товуши эшитилиб қолса-да, уларни қутқариш мумкин бўлмайди. Бу орада Сибирнинг даҳшатли қорбўронлари бошланади. Таня бу бўронлардан бирида музлаб, ҳалок бўлади. Ёлғиз қолган Сабинин қандай қилиб бўлса ҳам, картани одамларга етказиш учун ҳаракат қилади. У оч, мадорсиз, касал ҳолида юришда давом этади. Бир қадам ҳам босишга мажоли қолмагач, у дарёдаги муз парчаси устига ётиб йўлида давом этади. Группани қидириб юрган вертолётдаги кишилар уни қутқарадилар.

«Юборилмаган хат» фильмининг асосий мазмуни шулардан иборат. Бу фильмни яратган ижодий коллектив олдида анча мураккаб вазифа турарди. Улар совет кишисининг қаҳрамонликларга бой ҳаётини, табиат стихияси билан бўлган кураши ва бу курашда унинг албатта ғалаба қозониши ҳақида ҳикоя қилмоқчи бўлганлар. Фильмда бу мақсадга маълум даражада эришилган.

Сценарий авторлари — кинодраматург Г. Колтунов, В. Розов, ва ёш ёзувчи В. Осипов анча пишиқ кино асари ярата олганлар. Режиссёр М. Калатозов эса бу сценарийни экранга кўчиришда кино санъати приёмларидан усталик билан фойдаланган. Фильм сценарийда тасвирланган воқеалар бевосита бўлиб ўтган жойларда — Якутия тайгаларида суратга олинган. Экранда Сибирь табиатининг улуғвор манзаралари, ўжарлиги тутгандаги ваҳимали кўринишлари томошабин кўз олдида намоён бўлади. Оператор С. Урусевскийнинг катта маҳорат билан ишлагани кўриниб турибди.

Фильмдаги ролларни ҳам талантли актёрлар ижро этганлар. Биз бу фильмда «Турналар учади» фильмидаги бош ролни бажариб, машҳур бўлган Татьяна Самойлова, «Коммунист» фильмидаги Губанов ролини ўйнаб, томошабинларга манзур бўлган Евгений Урбанский ва бошқалар билан учрашдик. Бу талантли актёрлар «Юборилмаган хат» фильмида ҳам ўз маҳоратларини намойиш қила олганлар.

«Юборилмаган хат» фильми қаҳрамонлик темасидаги асардир. Ундаги артистлар ижроси, аъло даражада суратга олинган кўринишлар, фильм музикасининг шиддатли оҳанглари унда тасвирланаётган кишилар образларини очиш учун маълум даражада хизмат қилади.

Лекин шуни айтиш керакки, фильм камчиликлардан ҳам холи эмас. Унда сценарий материалининг анча камбағаллиги сезилиб турибди Фильм қаҳрамонлари — геологлар олмоснинг саноатдаги аҳамияти, уни топиш жуда зарур эканлиги ҳақида узундан-узоқ гапиришаверадилар. Уларнинг характерлари, бир-бирларига муносабатлари чуқур очилмайди. Сергейнинг бошқаларга муносабати ҳаддан ташқари қўпол. Сабинин образи (артист И. Смоктуновский) тўлақонли чиқмаган. Сабинин образида биз коллективга раҳбарлик қила оладиган, қийин вазиятлардан қутилиш йўлини топа оладиган тадбиркор раҳбарни кўрмаймиз.

Шунингдек, инсоннинг табиат стихияси билан кураш картиналари фильмда бирёқлама тасвирланади. Фильм қаҳрамонларининг бирин-кетин ҳалок бўлавери шлари ҳам унча ишонарли эмас.

Юқоридаги камчиликларга қарамай, «Юборилмаган хат» қизиқарли фильмлар қаторидан жой олади.

М. ХУДОЙҚУЛОВ.

ФУТБОЛ

ҚУРАШ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Мамлакат биринчилиги учун иккинчи группада қатнашаётган футбол командаларининг навбатдаги учрашувлари бўлиб ўтди. Москвалик армия футболчилари «Локомотив» спортчилари билан учрашдилар. Бу ўйинда армия футболчилари зўр ғайрат ва шижоат билан ўйнаб, пешқадамлик қилаётган темир йўлчиларни катта ҳисоб (6:1) билан мағлубиятга учратдилар.

Киев шаҳрида бўлиб ўтган мусобақа ҳам шиддатли кураш остида ўтди. Маҳаллий динамочилар Москванинг «Спартак» командаси билан учрашдилар. Ҳар иккала команданинг уринишига қарамай, ҳисоб 3:3 бўлиб тугади.

Ленинградлик «Адмиралте е ц» футболчилари Вильнюс шаҳрининг «Спартак» командасини қабул қилдилар. Ҳар иккала томон дарвозага биттадан тўп киритиб, ўйинни дуранг қилди.

Олмаота шаҳрининг «Ғайрат» командаси муваффақиятни қўлга киритди. Қозоғистонлик спортчилар Сталино шаҳрининг «Шахтёр» футболчилари дарвозасига икки тўп киритиб, ўз дарвозаларидан битта ҳам тўп ўтказмадилар.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

⊙ Сомалининг мустақил деб эълон қилиниши муносабати билан бўлган байрамларда қатнашиш учун Могадишога келган СССР министри Н. А. Дигай бошчилигидаги совет ҳукумат делегацияси мамлакат бўйлаб сафар қилди. Делегация банан плантацияларига, кокос пальмалари ва шакар қамиши плантацияларига борди. Ҳамма жойда совет делегацияси самимий кутиб олинди.

⊙ Женевада маориф масалаларига бағишланган 23-конференция очилди. ЮНЕСКО ва маориф масалалари бўйича халқаро бюро томонидан ташкил қилинган бу конференцияга 76 мамлакатдан делегация, шу жумладан РСФСР Маориф министрининг биринчи ўринбосари А. И. Маркушевич бошчилигидаги Совет Иттифоқи делегацияси ҳам келди. Конференция қатнашчилари ўрта мактабларда дарс беришнинг асосий программаларини ишлаб чиқиш ва нашр этиш масалаларини, турли мамлакатлар халқ маорифи министрликларининг қисқача докладларини, шунингдек бирқанча бошқа проблемаларни муҳокама қиладилар.

⊙ СССР Молия министрининг ўринбосари П. А. Малетин бошчилигидаги совет иқтисодий делегацияси Бағдодга келди. Делегация Совет Иттифоқи билан Ироқ Республикаси ўртасида иқтисодий ва техника ҳамкорлигини кенгайтириш масалалари юзасидан Ироқ ҳукумати билан музокаралар олиб боради.

⊙ Узоқ давом этган касалликдан кейин 62 ёшида Англия лейбористлар партияси раҳбарининг ўринбосари Эньюрин Бивен вафот этди.

⊙ Веймарда Германия либерал-демократик партиясининг 8-съезди очилди. Съезд ишида Германия Демократик Республикасининг барча округларидан мингдан ортиқ делегат ва Ғарбий Германия ҳамда Ғарбий Берлиндан кўп меҳмон қатнашмоқда. Ғарбий Европадаги кўпгина мамлакатлардан ҳам съездга меҳмонлар келишди. Германия либерал-демократик партиясининг ҳозирги съезди «Сиёсатимизнинг асосий масаласи тинчликдир—ўзимизнинг умумий социалистик ишимиз фойдасини кўзлаб меҳнат қилиб, биз тинчликни мустаҳкамлаймиз», деган шиор остида ўтмоқда.

⊙ Бельгияда «Эсперанс» шахтасининг кончилари (Льеж вилояти) забастовкаси тўрт ҳафтадан буён давом этмоқда. Иш ташловчилар корхона эгаларининг шахталарни ёпиш ва шахтёрларни кўчага чиқариб ташлаш ниятларига қарши чиқмоқдалар. Низо шу қадар кескин тус олдики, Бельгия кўмир саноатидаги, жумладан Льеж вилоятининг кўмир шахталаридаги аҳвол тўғрисидаги масала парламент кун тартибига қўшилди. Бироқ, депутатлар палатасидаги реакцион кўпчилик бу проблеманинг муҳокама қилинишини барбод этди.

⊙ 333 минг кишини бирлаштирган темир йўлчилар миллий касаба союзи ҳар йилги конференциясининг делегатлари касаба союз ижроия комитетининг тавсияларига зид тарзда Англиянинг танҳо ўзи ядро қуролидан воз кечишини ва ўз территориясидаги америка базаларининг тугатилишини талаб қилувчи резолюция қабул қилди.

⊙ Швейцариядаги энг кекса олий ўқув юрти — Базель университети ташкил этилганлигининг 500 йиллиги нишонланмоқда. Ана шу тарихий кунга бағишлаб, университетда юбилей тантаналари бўлиб ўтди. Бу тантаналарда Европадаги турли шаҳарлар университетларининг вакиллари қатнашдилар.

7 июль. (ТАСС).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 9/VII да **Трубадур**, 10/VII да кундуз премьера **Этик кийган Мушук**, кечқурун **Жизель**.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 9,10/VII кеч соат 9 да **Ўзбекистон санъат усталари концерти**.

КИНО

Салом, доктор! — «МИР», «СПУТНИК» (2-залда), «ИСКРА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», (кундуз ва кечқурун), «ЎЗБЕКИСТОН» (эрталаб соат 10, кундуз 12, кеч 6 ва 8 да). КАФАНОВ номли (кеч соат 11 да). ПУШКИН номли (кеч 9-10 минутда).

Акуланинг тиши — «ДРУЖБА» (2-залда), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз ва кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10 ва кундуз 12 да), НАВОИЙ номли (ёзги, кеч 9-20 минут ва 10-40 минутда, «ХЕВА» (кеч соат 9-15 минут ва 11 да), ТЕЛЬМАН номли (кеч 9 да).

Ўғлим уйланади — «ВАТАН» (кундуз соат 4 ва кеч 6 да).

Қочоқлар — «ВАТАН» (кундуз ва кечқурун).

Юборилмаган хат — «ИСКРА» (кеч соат 9-10 минутда). «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз 2.4 ва кеч 10 да), «СПУТНИК» (эрталаб соат 11, кундуз 3 ва кеч 7 да).

Қутлуғ қон (ўзбек тилида кеч соат 9-10 минутда). **Жаннат қушчалари** (кеч 10-40 минутда) — «ОКТЯБРЬ».

Қишки фантазия — «ФЕСТИВАЛЬ» (кеч соат 9-15 минут ва 11 да).

«Комета» матроси — ПУШКИН номли (кеч соат 10.50 минутда).

Қасос — «УДАРНИК» (кеч соат 9-15 минут ва 11 да).

Лили — «ДРУЖБА» (1-залда кундуз ва кечқурун).

Фуртуна — «ЁШ ГВАРДИЯ» (кеч соат 10 да).

Оқ тунлар — «СПУТНИК» (кундуз соат 1,5 ва кеч 9 да).

Гаучолар уруши — «ВАТАН» (ёзги, кеч соат 9.10 минут ва 10-40 минутда).

ҚОРАСУВ ГОРПОСИ
Қўйлиқ қишлоғида
эркак ва хотин-қизлар учун устки кийим ва кўйлаклар тикадиган НАМУНА

модалар ательеси очади

Шу ерга малакали **тикувчи усталар ҳам керак.**

Мурожаат учун адрес: Куйбишев шоссе, 39-уй, Қорасув горпоси.

Тошкентдаги «УЗГИПРОШАХТ» ИНСТИТУТИГА
группа раҳбарлари, инженерлар, старший инженерлар вазифасида ишлаш учун машинасозлик заводларини лойиҳалаш иши билан таниш тажрибали **лойиҳачи, технолог инженерлар**

КЕРАК

Адрес: Глинка кўчаси, 3-уй.

Тошкент область, Оржоникидзе район, Куйбишев қишлоқ советидаги Навоий номли колхозда турувчи Равиль **Қаюмович Ҳакимовнинг** Тошкент шаҳар, Ш. Руставели кўчаси, 73-уйда турувчи Роза Хабировна Минхайровадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Фрунзе район халқ судида кўрилади.

Пишпек кўчаси, 32-уйда турувчи **Николай Алексеевич Родичевнинг** шу уйда турувчи Валентина Степановна Родичевадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Куйбишев район, 1-участка халқ судида кўрилади.

«ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

ОНАЛАРГА ҲУРМАТ БУНДАЙ БЎЛМАЙДИ

Шу сарлавҳали мақолада кўп болали ва ёлғиз оналарга давлат томонидан бериладиган нафақани эгаларига етказиб беришда учраётган айрим камчиликлар танқид қилиниб, нафақани жўнатиш тартибларини қайтадан кўриб чиқиш, ҳужжатларни расмийлаштиришда учрайдиган қийинчиликларни осонлаштириш, социал таъминот ходимларининг бу соҳадаги иш усулларини бирмунча ўзгартиришга қаратилган анчагина маслаҳатлар берилган эди.

Ўзбекистон ССР социал таъминот министрининг ўринбосари ўртоқ Д. Бурхонов газетанинг ўша мақоласи юзасидан редакцияга қуйидагиларни хабар қилади:

— «Қизил Ўзбекистон» газетасида босилиб чиққан «Оналарга ҳурмат бундай бўлмайди» сарлавҳали мақола министрликнинг яқинда бўлиб ўтган коллегия мажлисида муҳокама қилинди. Кўп болали ва ёлғиз оналарга яхши ёрдам кўрсатишга қаратилган қатор тадбирлар белгиланди.

Ўзбекистон ССР Таъминот ва алоқа министрликлари биргаликда қишлоқ жойларида яшаётган кўп болали ва ёлғиз оналарга давлат нафақасини алоқа бўлимлари орқали етказиб бериш тартиби тўғрисида «Вақтлик кўрсатма» ишлаб чиқди. Бу кўрсатмада мақола автори ўртоқ Умаров кўтариб чиққан ҳамма маслаҳатлар эътиборга олинди.

Бундан ташқари, коллегия Қорақалпоғистон АССР ва область бўлимлари зиммасига давлат нафақасини белгилаш ва тўлаш масалалари бўйича кўп болали ва ёлғиз оналарни маҳаллий таъминот ходимлари томонидан бевосита ўзлари яшаб турган қишлоқ Советларида қабул қилиш ва бунинг учун муҳим график тузиб чиқиш мажбуриятини юклади.

ПРАВДА ВОСТОКА

Газетада Н. С. Хрушчевнинг Австрияда бўлишига доир материаллар босилган. «Ҳосилни машинада теришга тайёргарликни текширамиз» рубрикаси остида Китоб районидан танқидий мақола берилган. Е. Ефимовнинг мақоласи Тошкент тўқимачилик комбинати илғорларига бағишланган.

Н. Соловьеванинг бўлажак инженерлар ҳақидаги репортажи ҳам газета саҳифасидан жой олган. Бундан ташқари, газетада маҳаллий ва чет эл хабарлари бор.

ДУМБУЛ

(Боши учинчи бетда)

Бу гапни эшитиб нақшонликлар ҳайрон бўлдилар. Холдор ким-у, Ярослав Чиж ким? Холдор қайдаю, Султонов қайда! Шундоқ баланд дорга осиладими! Нақшонликларни ерга қаратгани қилдими бу ишни?!.

Ким нима деса деяверсин, аммо Холдор донгдор чўчқабоқарларни ўз фермаси манфаатларига ишлатишни кўзлаб, ана шу «баланд дорга осилган» эди. Энг муҳими шу бўлдики, Холдор илғор чўчқабоқарлар билан мустаҳкам алоқа ўрнатиб, «тажриба» алмашадиган бўлиб қолди. Нимага муҳтож бўлса, нимага ақли етмаса, ўшалар ҳақида узоқдаги мусобақадошларига ёзадиган бўлди. «Фалон нарса сизларда қандоқ? Пистон нарса-чи?» Улар ҳам канда қилмай, ҳар бир хатга ўз вақтида батафсил жавоб юбориб турдилар. Холдор қоғоздаги ҳар бир тажрибани фермага нусха қилиб кўчираверди ва «бизда ҳам худди сизлардагидай» деган маънода жавоб ёзиб, охирида яна янги-янги масалалар ҳақида «Сизларда қандоқ?» деб сўраб турди.

Ярослав Чижга ёзилган бу галги хат «Сизда ҳам думсиз чўчқалар борми? Ўз боласини ўзи еб қўядиганлари ҳам учрайдими?» деб бошланган жойида тўхтаб қолди. Болта Бадалич келмоқда эди. Саросимага тушган Холдор ўзини ичкарига урди. Болта Бадалич ёзилиб битмаган бир парча қоғоз билан чўчқа катакларига кириб келди ва салом ўрнига:

— Чўчқаларнинг думи қани? деб сўради.

Холдор тўсатдан берилган бу саволдан шошиб қолди. Қўлидаги челакларни ерга қўйди, кўзлари жовдираб, оғзига келган жавобни берди:

— Сал кунда думларини ҳам тўлаб бераман..

— Онаси еган болаларини-чи?

Холдор жовдираб қолди.

— Ким айтди сизга?...

— Ярослав Чиж айтди...

Холдор раиснинг қўлидаги қоғозни таниди. Дарди ичида.

— Бу хатни мен ёзган эдим...

— Нима учун чўчқахонада карантин эълон қилганингга энди тушундим. Касални яширсанг иситмаси ошкора қилади. Дарҳол олдини олмасанг бу чўчқалар бир-бирини еб бўлиб, кейин ўзингни ейишга тушади...

Холдорнинг оғзи очилиб қолди.

— Китобчаларни яхшироқ ўқиб ол демабмидим. Ўқибсан-ку, уқмабсан. Жонворларнинг бу дардини ўзим ҳам унутибман...

- Холдорнинг кўзи пириллай бошлади.

— Жонворлар тузсираб қолишипти, — деди Болта Бадалич сўзида давом этиб. — Яъни уларга ер тузи — минерал тузлар етишмай қолипти. Балиқ сув билан тирик бўлганидай, бу жонворлар ҳам лой билан тирик. Биз уларни иззат икром билан Сиркор, ойнакор уйларга киритиб қўйибмиз. Тумшуғи билан ер титиб турмаса қутириб кетиши турган гап...

— Энди нима қилиш керак?

— Битта йўли бор.

— Масалан? — Холдор энтикиб сўради.

— Масалан, ана бу бир гектарлик картошкапоя сеники. Уни чўчқа яйлови қилиб ол. Ердагини еб бўлгандан кейинги озуқаларни ҳам ердан териб ейдиган қиласан. Қолганини зоотехникдан сўра.

Холдор «ҳазилми, чин?» дегандай кўзларини пирпиратиб сўзсиз турибди. Унинг ҳолатини сезган Болта Бадалич аста елкасига уриб қўйди.

— Тузукми?

«Тузук» деди Холдор ҳам бехтиёр. Сўнгра Болта Бадалич унинг Чижга ёзган хатини қайтариб берди.

— Адресатга етмай қолгани яхши бўлипти... Бундан кейинги шу хил хатларингни кўзи ўткир кишиларга кўрсатиб олсанг ёмон бўлмайди.

Холдор хатни майда-майда қилиб йиртиб ташлади. Шамолда оқ парчалар капалак қордай атрофга таралиб кетди.

Орадан уч ой ўтгандан кейин Холдор Ярослав Чижга ёзган навбатдаги хатини Болта Бадаличга кўрсатди. Болта Бадалич қайта-қайта ўқиди, бош бухгалтерни чақириб, рақамларини таққослаб чиқди, кейин «мақтанчоқ бўлма!» деди-да хатнинг баъзи ерларини ўчириб юборди.

Холдорнинг бу хати ҳам Нақшондан нари кетмади. Орадан яна уч ой вақт ўтгандан кейин «Ҳурматли Ярослав Чижга» навбатдаги мактуб ёзилди. Бир нусхаси самарқандлик Султоновга атаб кўчирилди. Бу хатни Болта Бадалич зоотехникка ўқитиб эшитдида қалай, дегандай бош бухгалтерга қаради.

— Юборса арзийди, — деди бош бухгалтер. — Сўнгги сафар давлатга килограмми икки сўм қирқ тийинданга гўшт тортди. Энди икки сўмданга тортишга ваъда қиляпти.

— Ҳали ҳам қиммат, ҳали ҳам оз, — деди зоотехник. — Бу йил чўчқанинг ўзидан икки йиллик гўшт тортса бўлади...

— Муваффақият тилаймиз! — деди Болта Бадалич.

Шундан кейин Холдор қаддини анча ростлаб олди. Уни мажлисларда тилга олиб, газеталарда ёзабошладилар. Чорвадорларга бериладиган кундузги концертлар олдидан радиода мақтаб чиқдилар. Нақшонликлар ҳам уни қаторга қўшадиган, ҳатто тўйларда тўрга ўтқазадиган бўлиб қолдилар.

Жазирама офтоб порлаган кунларнинг бирида Болта Бадалич фермани айланиб чиқди-да пешона терини артар экан, Холдорга боқди.

— Фермани икки-уч баравар кенгайтирамиз. Ўқишга бор. Нақшонга зоотехник ҳам керак.

Холдорнинг кўзи ўйнаб кетди. Бундан икки йил аввалги Холдор эмас, бутунлай бошқа одам... Энди унинг ташвиши ҳам бошқа: биринчи сентябрга тўй...

— Яна бир йил ишласаммикин...

Суҳбат оснасида пайдо бўлган Яйра гапни илиб кетди.

— Мени юборинг ўқишга! Холдор ака сиртқига кирса ҳам бўлади.

Яйранинг кўзи ялиниб турибди. Холдор хижолат... Болта Бадалич уларга бирбир қараб олди-да Холдордан сўради:

— Ўқишга ҳафсала қолмадими?

— Ҳали эрта... — деди Холдор нималарнидир эслаб. — Думбул эканман, дон бўлгунча шоштирманг.

— Демак, сен борасанми Яйра?

— Бораман! Икки йил ишладим: ёмон ишлаганим йўқ!

Болта Бадалич икковига меҳрибон боқди-да:

— Иккаланг ҳам муроди-мақсадингга ет! — деди.

Редактор **И. РАҲИМОВ.**

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: ТОШКЕНТ, *«Правда Востока» кўчаси 26 уй*

КОММУТАТОР — 26334, 33262. Редакция бўлимларининг телефонлари: партия турмуши — 27604, Пропаганда — 31226, Саноат ва транспорт — 34780, Совет қурилиши — 27604, Қишлоқ хўжалиги — 34455, Адабиёт ва санъат — 32036, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34524, Маҳаллий ахборот — 34524, Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, Секретариат — 33469, 32347, Эълонлар — 28142.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р 10008 Нашр. А. № 159.